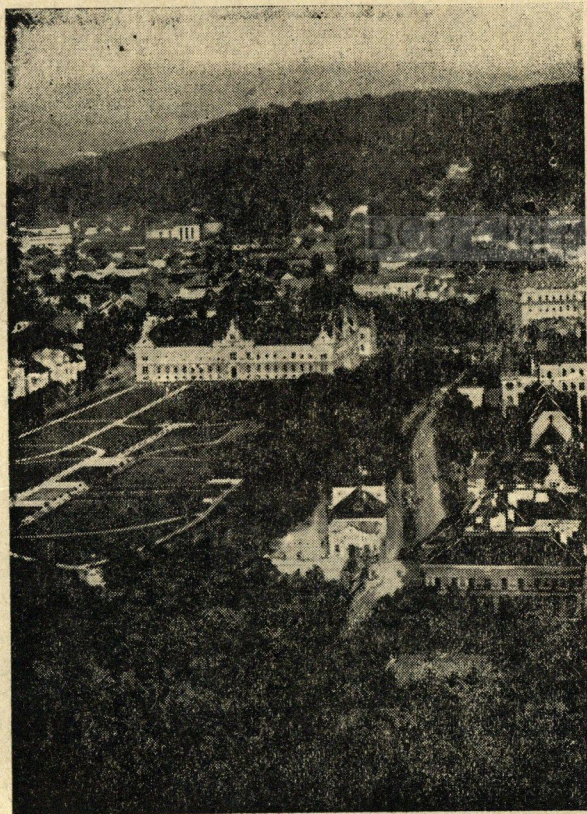

Braşovul Literar

si Artistic

BRAŞOV

Central University Library Cluj

DIRECTOR:

CINCINAT PAVELESCU

14

CUPRINSUL:

Cincinat Pavelescu	Amintiri literare (I. L. Carageale)
Aron Cotruș	Ce furci, ce scaune de foc? (versuri)
Emil Isac	Cântec (versuri)
Ion Foçșeneanu	Comemorări și semnificații (Chendi, Iosif, Vlaicu)
Gherghinescu Vania	Convalescență (versuri)
Paul Constant	Examen direct pentru „avansare pe loc” (schiță)
Aurel Marin	Cloșca cu pui de aur (versuri)
Victor Rath	Steaua legământului de Ștefan George
Alex. Ceușianu	Prima cădere (schiță)
Aurel Chirescu	Stih naiv (versuri)
Ecaterina Săndulescu	Noapte (versuri)
Sm. Andricu	Cântec persan, Clipe aurite . . .
Ștefan Horint	Gangele ceresc (versuri)

Cronica cărților: „Țara de Kutu” (Tudor Arghezi) de Valeria Branisce Căliman; „O iubești”? (Mihail Sorbul), „Noapte subterană” (Victor Eftimiu), de Ion Foçșeneanu; „Iarmarocul Metehnelor” și „Condamnații la castitate” (Dragoș Protopopescu) de Petre I. Teodorescu. „Cad frunzele” (Victor C. Dimitrescu) de Sm. A. — **Insemnări:** Brașov, Cluj, Timișoara. — **Cronica revistelor. — Redacționale.**

Comemorări și semnificații

CHENDI, IOSIF, VLAICU

În toamna deunăzi apusă, inima țării a însemnat trei calde și limpezi svâcniri, în amintirea morților noștri de seamă. Ascultându-se, parcă înfiorată de claritatea cu care-i răspundea trecutul, a bătut pe rând pentru Chendi, pentru Iosif, pentru Vlaicu.

Acolo, pe mormintele uitate, se vor ridica probabil semne de marmoră. Aci, pe înălțimile de naștere, opera lor împreună cu a celorlalți, va dăinui să ardă — flacăra pe răscrucea unde drumurile trecutului și ale viitorului, se întâlnesc.

Izvorită din cultul străvechi al morților, trecută de câteva ori prin ipostaze pur decorative, comemorarea marilor adormiți își găsește astăzi o nouă adâncime și o nouă rezonanță în sufletul colectiv al națiunilor.

Pe măsură ce tentativele de asasinat la ființa etnică a popoarelor se înmulțesc în numele unor prețioase principii de valoare universală, iar jocul miilor de fantome agitate savant de aceleași și aceleași existențe căzute sub crudul blestem al desrădăcinării, întunecă idealurile națiunilor — acestea își strâng în jur cercul de apărare al morților, singurii care pot vorbi dupe culmea eternității, neînduplecați nici de lucirea ispitelor, nici de umbrele amenințătoare.

Debout morts! Iată lozinca înscrisă în istorie de micul grenadier francez dela Verdun. Sunt în ea, ca într'o urnă romană, toate esențele care determină structura și conturul psihologic al unui neam.

Strigătul acesta, uitat atât de repede, semnalizat prin gestul lui legendar, de cel mai umil reprezentant al unei națiuni și al unei culturi ce nu voia să moară, apare astăzi ca un simbol. Semnificația lui tot mai profundă sguode marile popoare și le întoarce din margini de prăpastii spre trecutul care reconfortează forțele fizice și le clarifică pe cele spirituale, pentru noile urcușuri spre viață și spre progres.

Desigur că în ordinea acestor idei, înmulțirea comemorărilor noastre constituie, împreună cu alte manifestări, o vie reacțiune, nu contra realizărilor de mâine, dar contra tuturor aceloră care încearcă — din cauze care nu ne privesc și din mentalități care nu pot fi ale noastre — să stabilească un hiat între prezent și între acea realitate istorică și milenară, singura care ne dăruiește, ne justifică și ne asigură dreptul la viață.

* * *

Cele două decenii dela moartea lui Ilarie Chendi, n'au adus prea multă lumină în critica românească. Acum cași atunci, aceiași luptă nedecisă, între două concepții, conturate însă, de cu totul alte criterii decât cele ale frumosului artistic. Atunci, *modernismul* și *semănătorismul*; astăzi, *democratismul* și *naționalismul* — sunt aceleași fețe ale unei critici sterile, în care aproape nimeni nu se mai preocupă de arta adevărată. Ilarie Chendi a fost primul critic român, al cărui spirit limpede și pătrunzător și a cărui judecată dreaptă, l-a călăuzit pe drumurile care duc la prețuirea justă a operei de artă. Totuși structura lui sufletească, înrădăcinarea lui în inima Ardealului, l-a împiedecat să împingă estetismul până la negarea legilor firii. Ilarie Chendi recunoaște poetului o patrie; este izvorul elementar din care artistul va realiza viitoarea frumusețe care se va integra apoi în universalitate. Dupe Chendi, arta n'are patrie ca frumusețe realizată, nu ca esență. Este ca pasărea care aparține albastrului, nu pentru că s'a născut din el și pentru-că l-a putut atinge.

„Oricât, în aparență, opera unui scriitor va fi internațională, în fondul ei va avea totuși urme din caracterul rasei sau a patriei autorului.”

Ilarie Chendi, a fost în critică un impresionist și deci un subiectiv. Această atitudine critică nu l-a pus niciodată în discordanță nici cu o etică națională, nici cu una socială. Lipsit de prejudecăți și mai ales de poze, a preferat ca aprecierea lui critică, să fie rezultatul unei ciocniri între două personalități (a criticului și a artistului). Desigur că de aci

a izvorit și *negativismul* lui, pe care l-a întrebuițat ca pe o forță curățitoare, forță care „însă nu se poate atinge de ce este mare și trainic”.

Spirit singular, Chendi n'a voit să știe de amicitia literară. Marea lui receptivitate estetică, a fost singura lui prietenie. Astfel se explică lupta continuă și violentă contra tuturor, uneori contra prietenilor pe care ieri îi apăraseră cu aceeași violență. Toate acestea însă l-au istovit. Munca pentru viață, pentru frumusețe și adevăr, l-au ucis de timpuriu.

Privit prin ceața vremii, Chendi apare ca un luminos îndreptar pentru generația actuală, prin impresionismul său sui-generis, prin spiritul lui agitat și cretor, prin negativismul său pus tocmai în slujba operei durabile și mai ales prin forța care peste toate acestea, l-a ținut aproape de pământul nașterii.

A fost una din mințile cele mai alese ale acestui ținut, aruncată pe rugul marilor izbânzi ale culturii românești, cu acel gest jertfelnic, pe care numai Ardealul l-a putut ilustra de atâtea ori în întreaga lui măreție.

Uitat repede, Ilarie Chendi a rămas risipit în cărțile lui, în câte-va slove săpate cu gând pios, pe o placă de marmoră la Sighișoara și 'n sufletul a doi-trei admiratori care i-au cules dintre file îngălbenite, spiritul întreg.

* * *

Șt. O Iosif, a fost a doua mare coardă lirică pe care Ardealul a întins-o peste crestele neclintite. Și coarda a vibrat îndelung, pe toate tonurile și nuanțele, dela rezonanța discretă a cântecului de leagăn, până la energia triumfală a marșului său eroic: „La arme!” Toată opera lui Iosif, marchează o evoluție ușoară — ca o apă ce se ridică încet — începând cu poema simplă a satului natal, a amintirilor de demult, a trecutului; ca să ajungă la acel vijelios cântec de lebădă, în care printr'o supremă încordare, poetul a îngrămădit toate chemările ancestrale ale unui neam întreg. Căci în timp ce mulțimile se îndreptau cu marșul său spre izbândă, poetul asfințea într'o cameră albă de spital, singur, cu o singură ramură de floare, ce pătrunsese prin ferestre să-i scuture pe fruntea congestionată, una din atât de multe lacrimi de rouă, pe care le strânsese în poezia lui calmă, senină și duioasă.

Peste câteva zile a murit și Chendi. Prietenii coboriți peste creste să împartă fraților, ca pe o azimă, sufletul Ardealului, se întorceau spre culmi, așa precum trăiseră, împreună.

Dar dacă *La arme!* a însemnat pentru Iosif o culme și un sfârșit, sincopa aceasta nu marchează nici însumarea unui temperament, nici conturul unei sensibilități, ci mai mult taina unui misticism profund, izbucnit pe neașteptate într'un suflet, ce se pulveriza, asemeni unui crater de vulcan în erupție. În fond, Iosif a rămas unul din liricii noștri de seamă, cântărețul neîntrecut al *Patriarhalelor*.

* * *

În anul când a amuțit coarda lui Iosif, s'a frânt și aripa de zeu a lui *Vlaicu*. Țăranul dela *Bințiți* se ridicase a avea „Sburătorului” care-i aprăia genele în serile de clacă și de eresuri. Cu inima bătând lângă inima României libere, cu ochii vulturește așințiți peste Carpații care trebeau înfrânți măcar de această pasăre de fier, rod al geniului românesc, s'a prăbușit lângă Câmpina împreună cu visul său înzăpezit.

Vlaicu a fost una din marile glorii tehnice ale țării și ale lumii din acele vremuri. Marile lui succese de inventator, pe bază de experiențe din străinătate, spiritul lui în continuă căutare a perfecțiunii, dar mai ales capacitatea sa de creație, de entuziasm și de curaj — care l-au pus adesea să sboare, cu biete aparate construite, mai mult improvizate de el, alături de cei mai reputați aviatori din acele vremuri — ar fi făcut din Vlaicu una din puținele noastre mândrii. Dar prea de timpuriu s'a dus să atingă pentru totdeauna cel mai pur albastru pe care îl visase.

* * *

Acum strângem umbrele scumpe tot mai aproape. Avem nevoie de ocrotirea lor tăcută. În iarna aceasta albă, să adunăm flori mici din pletele copiilor care vor veni mâine cu colinda și să le scuturăm peste semnele de marmoră și bronz dela Brașov, dela Sighișoara și dela Bințiți. Și cei trei vor vorbi, proiectați pe aripa despăcată a „Sburătorului”, dar care va arăta totdeauna spre înaltul care trebuie ajuns.

ION FOCȘENEANU

CE FURCI, CE SCAUNE DE FOC?!... *)

*Ce furci, ce scaune de foc
ne-ar mai putea opri de-acum pe loc?!...*

*Cînd tu ai vrut și-ai îndrăsnit atît,
ce vorbe ne-ar putea rămîne încă rupte 'n gît?!...*

*Cutezanță — viu cușit de foc,
iată, viața ca pe-un ban fără de preț mi-o joc!...*

*Drumul ce 'n prăpastii, rupt, prin ceață-l văd
crunt îmi crește foamea de izbîndă și prăpăd...*

A. COTRUȘ

*) Dintr'un volum intitulat „Horia“, ce va apărea în curînd.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

C Â N T E C

*Dormiți: copii mari și mici, dormiți cu toții.
Dorm cerbii în pădure, dorm stelele ce privesc hoții.*

*Apele dorm. Doarme bunica ce a pândit motanul în noapte.
Dorm morții în cimitir și dorm pe buze ale îndrăgostiților șoapte.*

*Dorm toți și toate, numai eu nu dorm și nu doarme 'n mine
Dragostea mea, ce s'a trezit din moarte pentru tine.*

EMIL ISAC

A MINTIRI LITERARE

(ION LUCA CARAGEALE)

Maestrul *Iancu Carageale* a fost figura cea mai proeminentă a literaturii noastre dinainte de război. Azi cărțile lui sunt în toate mâinile și reputația marului humorist, dramaturg și neîndurat tălmăcitor al numeroaselor noastre imperfecții fizice și sociale, a intrat de mult în conștiința publică. Dar dacă cititorii răspândiți în toate colțurile României mari, pot să-i admire perfecția matematică a stilului, verva schinteietoare și finețea observației de o ironie uneori amară, sunt foarte puțini aceia care l-au cunoscut personal și au putut să-i prețuiască mobilitatea fizionomiei, dominată de vioiciunea unor ochi sclipitori de duh, și acel zâmbet neuitat ce-i îndulcea uneori amărăciunea sarcastică a gândirii. Încă dela debuturile sale, Carageale scriitorul a fost depășit de imensitatea personalității sale individuale. S'a zis despre *Oscar Wilde*, că și-a trăit viața mai mult decât și-a scris-o. Cred că adevărata operă a lui Carageale s'a irosit în conversațiile lui zilnice și în discuțiile cu prietenii, unde își chelțuia c'o dărnicie de nabab resursele unei elocințe fără precedent în marea familie intelectuală a contemporanilor. Nici chiar *Titu Maiorescu*, a cărui dialectică era strălucită, n'a putut să-l înfrângă în discuțiile animate dela *Convorbirile Literare*.

Eu am fost dintre privilegiații care au trăit în stricta lui intimitate. Când l-am cunoscut eram student la drept. Venea deseori la dejunurile profesorului *Const. Dissescu*, care-i era prieten și avocat. La aceste dejunuri luau parte, fondatorul Ateneului Român *C. Exarcu*, *Costică Arion*, *Take Ionescu* și alții. Joia trebuia să citească totdeauna două-trei poezii sau epigrame inedite. *Carageale* făcea critica justă și uneori chiar cu indulgență. Ceeace i-a atras atenția asupra mea, n'au fost atât primele mele poezii de la dejunurile lui *Const. Dissescu*, cât un concurs de sonete pe care l-a provocat maestrul Carageale în numărul de duminică al ziarului *Epoca*, a cărui parte literară o conducea. Carageale propunea să se facă un sonet endecasilab pe niște rime imposibile. Apărând *Epoca* joi seara la 6, eu am trimis la redacție la ora 11, 30 de sonete pe rimele propuse.

Maestrul a fost entuziasmat și mi-a publicat 5, socotindu-le cele mai bune din toate pe care le-a primit peste câteva zile și d'atunci a început să mă aprecieze foarte mult și să mă trateze cu familiaritate. I-am adus într'o seară o poemă epică. Era o luptă într'un circ și moartea în fața împăratului a unui gladiator roman. A citit-o, i-a plăcut și mi-a luat-o s'o publice. Peste două zile îl întâlnesc neras, tras la față și-mi spune: „Fiți-ar poema a dracului că sunt bolnav din cauza ei. Mi s'a părut că versul de 12 silabe în care ai scris-o e prea lăbărțat și de două nopți mă lupt, după ce am uzat 2 testele de hârtie,

să scot din fiecare vers o silabă, lăsând rimele intacte. Cât ai lucrat tu la poezia asta? 2, 3, 4, 5 ore, să zicem 6. Dar eu lucrez de 48 de ceasuri fără să mă mișc dela birou. Înțelegi? Și cum m'am chinuit la ea mai mult decât tine, nu te pot lăsa s'o iscălești singur.”

Versurile au și apărut în *Epoca Literară*, seminate *Cincinat* și *Ion Carageale*.

Mai târziu am întâlnit pe maestrul *Ion L. Carageale* în amurgul luminos al unei zile de toamnă pe o bancă din grădina *Çișmigiu*. Citea cartea a XVII-a din *Aventurile lui Télémac* de *Fénélon*. Când mă vede, își scoate ochelarii să-i șteargă, mă chiamă și mă întreabă: „Ai citit pe *Télémac*?” — „Da, în școală: „*Calypso ne pouvait se consoler du départ d'Ulysse, Dans sa douleur...*” „Mă, fraza asta o știe pe de rost orice găgăuță. Dar chiar dacă l-ai citit în liceu, nu l-ai înțeles. Să citești pe *Télémac* după ce vei împlini 40 de ani. Eu abia acum îl pricep. Mai am de citit numai cartea ultimă și-mi pare rău că se sfârșește. Ce roman minunat și ce stil? Numai francezii din veacul lui *Ludovic al XIV-lea* știau să scrie. Câtă precizie, ce eleganță și cât natural în fiecare rând! Aș vrea să traduc aventurile astea ale lui *Télémac*! Dar e greu, mi-ar trebui o muncă titanică. Scrisul, mă băeți, e meseria cea mai grea din lume. Numai la noi se improvizează toți scriitorii și miniștri. În orice frază trebuie să găsești numai cuvântul care trebuie. Și cuvântul acela e numai unul singur. Dacă nu l-ai găsit, ești un caraghios.”

Se sculase după bancă, își puse cartea în buzunar și cu un gest obișnuit își îndesa pe ceafă pălăria maron cu borduri moi și mici, desgolindu-și fruntea largă și brăzdată de cute. Și începu o diatribă în contra unor anume scriitori prea fecunzi: „Aștia sunt după mine inconștienți. Când mă gândesc că peste 100–200 de ani lumea cultă și înțelegătoare o să citească o carte a mea, mă îngrozesc la gândul că voi fi pus un cuvânt impropriu, sau o întorsătură de frază neîngăduită. Când public cea mai mică nuvelă sau schiță ușoară, ironia posibilă a cititorilor de mâine nu mă lasă noaptea să dorm. Nu vezi tu că eu sunt călăul tipografilor? Când tipăresc un articol stau toată noaptea pe capul lor și le cer douăzeci de corecturi. Numai cu prețuri așa se poate răvni la titlul de *stilist*!”

Seara m'am dus să-l văd la berăria lui. Sosește *Coșbuc*, *Goron*, pianistul *Dimitriu*, bun prieten al lui Carageale, profesorul *Suchianu*, *Delavrancea* și alții. Se fac grupuri-grupuri și discuția se animează. Carageale era într'o vervă drăcească. Se juca cu cele mai fantastice paradexe și susținea, azi *pro* și mâine *con-*

tra, tezele cele mai subtile, cu o argumentare și o demonstrație uluitoare.

Pe atunci se începuse în *Adevărul Literar* faimoasa polemică asupra artei pentru artă, și asupra artei cu tendință. Campionul artei cu tendință era strălucitul și spiritualul ziarist și pamfletar *Tony Bacalbașa*. *Vlăhuță* susținea teza contrarie a artei pentru artă, având în contra-i și autoritatea criticului *Dobrogeanu-Gherea*, restauratorul gărei din Ploești.

În seri neuitate marele Carageale a fost o fântână luminoasă, care nu se mai sfârșea, de argumente irefutabile, de poezie întraripată, de logică strânsă și de inspirație scilpitoare. Supremul lui argument, care a înfrânt ripostele adversarilor a fost simplu: nu mă interesează în artă decât talentul, tendințele sunt amănunte.

Spre marea satisfacție a lui Ion Carageale, am rimat într-o seară miezul discuției cu învingătorul său argument:

*Te miri cum este cu puțință
Să vezi pe Critici că se ceartă:
Când, pentru arta cu tendință —
Când pentru arta pentru artă!
Și 'n vrajba lor înflăcărată
Să nu-i auzi nici un moment,
Vorbind de arta-adevărată,
Adecă arta . . . cu talent!*

Tot atunci, cum maestrul Carageale continua discuția cu o doamnă foarte simpatică din tabăra lui *Tony Bacalbașa*, i-am făcut să se reconcilieze lângă un pahar de Porto, cu acest madrigal improvizat frumoasei polemiste, care-mi ceruse câteva versuri cu tendință.

*Doamnă mi-e cu neputință,
Să scriu versuri cu tendință,
Dar cum mă silești să-ți fac,
Voi învinge-anevoiuța,
Însă, numai cu tendința
Să vă plac!*

Ca să-l mai necăjesc pe maestrul Carageale, pentru care aveam un adevărat cult, i-am făcut în altă seară această epigramă, la care a binevoit să colaboreze și el, modificând un vers. Un literat dela Constanța a susținut într'un foileton din *Adevărul* că această epigramă e întreagă a lui Carageale. Dacă ar fi fost așa, n'ași fi publicat-o în volumul meu și în *Flacăra*, pe când Carageale era în viață. Dealtfel n'ar fi avut nici un rost din partea maestrului Carageale această auto-ironie așa de exăgerată.

Iată epigrama în chestie:

*Iancu Luca Carageale
Îți dă berea cu măsură . . .
Face și literatură . . .
Însă nu face . . . parale!*

Marele Carageale, care scria îngrozitor de greu, se minuna de puterea ușurinței mele de a lega ideile în formă spontană și logică și de a le prezenta în unitatea unei strofe cu pointa finală, la care un altul s'ar fi muncit mult.

El, pleca odată cu Coșbuc la Brașov, și în ultimul moment îmi spune: „Mai e o minută până la plecare. Ești în stare să-mi faci o epigramă de șase versuri, contra mea și contra foiletoanelor mele din *Universul*, dar cele trei versuri dela început să nu

rimeze deloc între ele, ci versul întâi să fie rimat cu al 4-lea, al doilea cu al 5-lea și al treilea cu al 6-lea? Toate versurile de 9 silabe, afară de cel din urmă, care să nu aibă decât 4.”

M'am executat, spre stupefacția lui Carageale și indignarea lui Coșbuc, care detesta epigramele, susținând că e literatura civilizațiilor bătrâne și în decadență. Popoarele tinere, cum suntem noi, nu trebuie să scriem decât poezii lirice și epice.

Dar iată epigrama de la gara de nord:

(Vă rog să observați că toate condițiile impuse de capriciul marelui prozator au fost îndeplinite):

*Și fiindcă-mi place numai versul,
Arareori citesc jurnale.
Dar când nu vrea să-mi vie somnul,
Atuncia cumpăr *Universul*
Fiindcă întrânsul scrie domnul
Carageale!*

Altă dată, maestrul Carageale mi-a făcut o farsă nostimă. Mi aduc o poezie de 3 strofe pentru *Epoca literară*. A doua zi mă cheamă și-mi cere consimțământul să schimbe în versurile mele numai un singur cuvânt, sub pretext că vorba schimbată o să le dea o ironie superioară în genul liedurilor lui Heine. Bineînțeles c'am consimțit.

Subiectul poeziei era setea pe care o simțeam, în desordinea iubirilor facile și a sărutărilor venale, de imaculata puritate a celor culese pe buzele feciorești a unei soții odorate. Vă mărturisesc că eram în vorbă să mă logodesc cu fata unui consilier de la Casație.

Strofa ultimă suna așa: era vorba de sărutări:

*Ți le păstrez pe toate Ție,
Doar tu fiorul să le știi —
Tu, ce odată o să vii . . .
Necunoscuta mea soție!*

Schimbând un singur cuvânt, maestrul Carageale dase o turnură neașteptată strofei și poeziei mele prea candidă:

Ascultați-o vă rog:

*Ți le păstrez pe toate ție.
Doar tu fiorul să le știi
Tu, ce c'o zestre o să vii
Necunoscuta mea soție!*

Bineînțeles, după aceste versuri interesate, logodna nu s'a mai făcut.

Înainte să rup firul acestor amintiri, vă cer voia să povestesc o întâmplare intimă din viața și familia marelui Carageale, care aruncă o lumină pitorească asupra acestui om atât de capricios și genial.

O vară bună a mamei mele născută Bucșan, coboritoare din Spătarul Bucșan, decapitat de Turci în secolul al XVI-lea, avea o culă la moșia sa Parepa, apropiată de gara Albești. Soția marelui Carageale, femeie de o bunătate și de o supremă distincție, era nepoata castelanei. Ea auzise că nepoata ei născută Burelly, luase în căsătorie pe un scriitor, care avea reputația, că întârzie prin berării și face piese de teatru pe care le și joacă. (El confunda desigur cu artistul Carageale, unchiul d-nei Elena Doctor Câmpăneanu născută V. Toneanu, din Brașov și soția ilustrului chirurg Liviu Câmpăneanu). Bătrâna aristocrată, care venea rareori la București, își închipuia că acest Carageale

trebuie să fie un om imposibil și fără nici o manieră, un om care trăiește prin culise și prin berării! Carageale auzise că moșia Parepa și castelul nu sunt de parte de gară. Totuși erau câțiva buni kilometri de la gară până în sat. Carageale vorbind franțuzește cu soția sa, îi spune: „Parepa? *Oui mais cela ne paraît pas?*” S'ar putea traduce așa: „Da, Parepa pare, dar numai apare!” Era dimineața, căldură de Iunie și praf ca pe șoselele naționale neasfaltate încă de Suedezi! Pe la nouă și jumătate ajung. Carageale cum sosește, văzând că nobila lui mătușă doarme încă, se urcă pe o scară de lemn și nemerește în podul plin cu mobile vechi, portrete de familie fără rame și cărți românești imprimate cu litere chirilice, și alte cărți grecești și franțuzești din veacul al XVIII-lea. Amator priceput de mobile de stil și de cărți rare, Carageale uită ora mesei și pe la 12 se apleacă pe gura podului și strigă unui argat: „Ei, creștine, aduceți-mi mămligă, brânză, două cepe și-un clondir de vin, că eu nu mă mai cobor la masă. Am treabă aici în pod. Spuneți cucoanelor să nu mă aștepte!”

Jos, în sufragerie, stupoare generală. Gazda prevenită de reputația scriitorului, plângea în sufletul ei afectuos pe nepoata sa, c'a putut să se mărite cu'n astfel de om necivilizat. Dejunul a fost rece și tăcut. Dar nu s'a rostit un cuvânt de dojană. Noblesse oblige! După masă cucoanele s'au plimbat prin parc și s'au dus să se odihnească. Maestrul sus, continua investigațiile și golea clondirul în simfonia greurilor și a șoricăriei turburate în patriarhala lor împărăție.

Pe la 4 însă se coboară încărcat de elzeviruri, de ediții princeps cu gravuri, de pergamente înflorite cu pajură domnească și de alte prețioase bibelouri și istorice vechituri. Iși dase perfect seama de impresia detestabilă ce pricinuisse exilu-i voluntar în arhivele din pod. Dar pasiunea colecționarului învinge chiar în omul cel mai cult, exigențele protocolare. A preparat însă pentru seară, o lovitură menită să-l reabiliteze complet. A ieșit în sat făcând vizite în dreapta și în stânga și s'a întors cu un imens buchet artistic și multicolor. Seara și-a pus smochingul, ghetele de lac și a trimes înainte de masă o scrisoare, în franțuzește castelanei, scrisoare plină de spirit în genul lui *Voiture*, cerându-și scuze că ținuta în care se găsea după o călătorie așa de obositoare cu trăsura nu i-a îngăduit să se prezinte unei doamne obișnuită cu eleganțele curților domnești.

Scrisoarea, spiritul, florile, galanteria exagerată a stilului, ortografia impecabilă, tot au impresionat așa de adânc pe mătușa care-și plânsese dimineața nepoata căzută în ghiara unui astfel de monstru, că seara ardea de nerăbdare să-l felicite și să-l admire. Când s'a prezentat în salon Carageale și i-a dat brațul bătrânei castelane, ceremonios ca un lord, ca s'o conducă în sufragerie și când i-a făcut o reverență ca la curtea domnească, biata Bucșanca s'a intimidat și se întreba auzindu-l vorbind cu atâta grație, siguranță, spirit și imensă cultură de autorii ei favoriți *Voltaire*, *Lafontaine*, *Voiture*, *Saint-Simon* și *Racine*, dacă acesta, care strălucește ca un senior de la curtea lui Ludovic al XIV-lea, e tot omul care cerea dimineața pe gura podului clondirul cu vin, ceapa și mămligă? Toată seara maestrul Carageale a fost numai vervă, politeță, spirit rafinat și elocință corneliană. Mătușei îi creștea inima și săruta pe Tita Carageale, certându-o

că nu i-a vorbit niciodată de calitățile extraordinare ale soțului ei, om cu educație, cultură și figură aristocratică. La plecare, maestrul a ridicat ce-a vrut din pod și din cămară, unde se mai găseau cărți rare și mobile străvechi. D'atunci Carageale a rămas favoritul bunei mătuși și nu odată i-a încercat generozitatea.

Carageale a revenit la Parepa de mai multe ori și a lăsat totdeauna aceeași excelentă impresie, dela masa de seară, nu cea dela dejun. Se atașase de noi bila epavă a unui alt secol și care trăia prin cultura ei în epocile galante ale seniorilor din veacul Regelui Soare.

Carageale îi observase o slăbiciune. Era umilită, că soțul ei, frate cu generalul Semeșescu și fost prefect de Prahova sub domnia lui Cuza, murise numai cu gradul de Maior. Carageale se arăta revoltat de fatalitatea acestei diminuări. Mă gândesc, îi spunea el, că prefectul fiind om de elită, ar fi putut ajunge lesne general. De sigur, răspundea bătrâna castelana, ștergându-și o lacrimă pioasă, dar melancolică. „Eu sunt de părere tanti să-l avansăm noi. Gradul postum pe care i-l dăm sunt covins că l-ar ratifica și Domnul Cuza și stăpânirea actuală.” Și fără alte forme, Carageale îi trimise dela Mütznér, litograful Curții regale, cărți de vizită libelate în felul următor: D-na Smaranda Colonel M. născută Bucșan. Și a purtat gradul acesta buna castelana vre-o 12 ani de zile. Atunci Carageale se pregătea să-l avanseze pe mort la gradul de general. Din nefericire acest gând delicat nu și l-a putut îndeplini. Intre timp castelana, foarte înaintată în vârstă a închis ochii și s'a dus să-i spue Colonelului să nu mai tragă nădejdi de avansare.

CINCINAT PAVELESCU

ȘTEFAN GEORGE

ȘTEAUA LEGĂMÂNTULUI

Toate-având, știind de toate ei suspină:

„Trai amarnic! chin și foame pretutindeni!

Nu-i belșug!”

Pod găsesc la orice casă

Plin de grâu ce sboară și din nou se ngrămădește —

Cine ia? . . .

Beci în fiecare curte unde seacă

Și 'n nisip se scurge vin de preț —

Cine bea? . . .

Aur pur, grămezi, în colb stă mprăștiat.

Plebe 'n sdrențe îl atinge cu-a lui poală —

Cin' se uită? . . .

VICTOR RATH

CLOȘCA CU PUII DE AUR

*Tălăzuiau spre creste nori albi. Tăceri agreste
Învăluiau cărarea. Sub brazi lumini difuze.
Petală luna plină. Ca 'n șirurile-aceste,
Abia voci presimțite și murmure confuze.*

*Cărările-și răstoarnă tăcerile 'ntr'o parte
Și haide, fără țintă, cu gândul ca o carte!*

*Insomnorate stele pâlپae 'n brazi ca lotuși —
Palori singurătății arcanе moi ca visul;
— Incerci, condei nemernic, încrâncenări și totuși
Neclătinat te clătini aproape cu abisul.*

*Urci vârf cu vârf și sângeri. Munții sunt ca varvarii
Când vrei să afli cloșca de aur — spun trocarii.*

*O peșteră-și lucește smaralдеle 'ntre stei.
Pașiște mătăsoasă 'nainte-i. Cade luna
Cloșcă de aur. Stele cad una câte una.
Pentru-a vedea, amarnic scaperi pe stânci scânteii.*

*Ori nebuniră poate? Ciobanii proști urcară
Zi, noapte, ani dearândul, toți munții căutară.*

*De umblet pașii trudnici (erau și ochii teferi)
Melodiau durerea înfrângerii aceste —
De când răsar și până apun, în cer, luceferi —
Avizi după o dără abia, fugară veste.*

*Nopti coborau albastre halucinând pădurea,
Rar se opreau, o clipă, cu gândurile-aiurea.*

*Trei inși cu ochi de pară, cu sarici grele și o
Nemăsurată vrere, să darme munții. Iată.
Cloșca de aur — unul, zicea — dac'aș privi-o
Odată doar, viața mi-ar fi îmbucurată.*

*Treceau lungi zile coapte, de înșoriri eterne
Și nu zăreau argintul în păr cum li se cerne.*

*Greu obosit mezinul frânse răbdarea 'n două
Ca azima răscoaptă și o întinse darnic:
„A câta oară pașii striveau aceiaș rouă?”
Dar frații se mirară de gestul lui zadarnic.*

*Mereu aceiaș goană cu mers încet, prin vreme
Nu auziau nici viața, nu auziau cum geme.*

Rar fluturări pe creste : lumini desfoliate
 Ca tot atâtea roze răsfrânte 'n înnoptare,
 O vagă bucurie, apoi priviri plecate
 Regretă 'n toți elanu 'nceput — o remușcare.

Și-s supți de dor ca norii de străfunzimi, într'una.
 „Cloșca de aur unde-i?” Mereu răsare luna.

Tot prost mezinul plânge. Plâng stelele neliniști
 Pe creștete de aur, peste păduri de cetini
 Și iar îi înfășoară, fior, aceleași liniști
 Pe visători drumarii, cutezători prieteni.

S'au năruit cu vremea, cu-azurul și cu anii
 În ce prăpăstii aspre, cu visul lor, ciobanii?

Stai. În cărări zac urme. Asculți? Mezinul plânge
 Oprește-te contemplă tabloul vag și du-te!
 Aici se avântară trei năzuinți. Vezi sânge?
 În orișice pădure sânt umbrele pierdute.

Cloșca cu pui de aur, minune-i! (spun trocarii)
 — Condei nemernic, scrie că munții-s ca varvarii!

Brașov, 1933

AUREL MARIN

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CONVALESCENȚĂ

Primăvara m'a chemat afară
 Sprijin braț de soare să-mi întindă
 Și-au eșit cu'mpleticiri în tindă
 Să renasc în aerul de țară.

Peste tot e soare sărbătoare...
 Suflet nou mustește în livadă,
 Urcă 'n zvon de înflorire — zăpada —
 Urcă 'n mine grăbit și mă doare.

Degete de vânt îmi pun pe frunte
 Proaspete cununi de mângâere
 Și din veșnic marea Inviere
 Incolțește 'n mine un grăunte...

VANIA GHERGHINESCU

Examen direct pentru „avansare pe loc”

de PAUL CONSTANT

Incheind cele ce avea de spus, d. Judecător-șef se rosti, ca într-o sentință definitivă, pecetluind astfel destinele arhivarului Stamate Busuioc:

„Hotărât, te vei prezenta la examenul de avansare pe loc... Vei avea ocaziunea nu numai să reușești, dar să dovedești, mai ales, superioritatea dumitale de pregătire față de ceilalți candidați... Știu că sporul de leafă este derizoriu și că nu contează... Dar, trebuie să recunoști, această avansare îți va mări considerabil prestigiul și autoritatea atât în slujbă, cât și în societate!... Hotărât, te vei prezenta la examen... Știi, dealtfel, că voi face parte din comisiune... Las' că dumneata nu ai nevoie... Dar, oricum, contează... Suntem înțeleși, Busuioc?!”

„Da, domnule Judecător-șef!... Dacă spuneți dumneavoastră!... Mă tem numai să nu țină examenul prea mult și să-mi încurce dosarele pârtilul ăla de practicant... ”

„O singură zi, Busuioc!... Nici o zi, o jumătate de zi... Sunt, mi se pare, numai cinci înscriși... Dumneata, care ai trecut până acum probe grele, cum a fost când te-a încadrat pe baza vechimei, sau când ai obținut dispensă de studii pe motivul legal al numirii sub imperiul legii din 1896, ești obligat să dovedești că te menții încă tare... ”

Prea bine, domnule Judecător-șef, eu din cuvântul D-voastră n'am eșit niciodată!...

„Atunci ne-am înțeles... Îți urez succes!...”

„Vă salut cu tot respectul!...”

Așa s'a făcut că în memorabila zi de 13 Septembrie, Stamate Busuioc în jachet negru, pantaloni cadrilați și pantofi maron, sugrumat de o cravată pipită și duhnind a coniac medicinal, se găsea șezând fricos în banca întâia din sala curții cu jurați, transformată ocazional în sală de examen. În jurul lui, risipiți prin bănci, câțiva cetățeni sdrențăroși și sglobii discutau despre dosare, transcrieri de acte, statutul funcționarilor și drepturile de înmormântare... Un pâlce de mutre ogărâte, ciripind vesel și tușind spârțigos, peste care faptul examenului nu cobora nici un fel de îngrijorare...

Stamate Busuioc își simțea inima bătând, ca un răspuns de copil rău crescut la pârinteasca povață a minții, că totul este o simplă formalitate și că va trece examenul, așa ca să rămână de pomină... Drivea speriat către ușa pe unde avea să intre comisiunea și aștepta s'o vadă deschizându-se, cu inima

cu care ar fi așteptat să se deschidă pământul ca să-l înghită.

Noroc de Trandafir Dumitrescu, subchirurgul, care în puterea unui vechiu prieteșug, îl însoțise până la examen, și-l mai întrema cu încurajerile.

„Ce trebuie să te sperii, Stamate?!... Nu ți-am spus, om al lui Dumnezeu, că ăștia din comisie sunt oameni de înțeles și nu-ți cer decât să le răspunzi, și la iuțea! ți-au dat nota! Dăi, mai mare concesie ca asta!...”

„Bine, mă, înțeleg eu că sunt oameni cumsecade... dar vezi tu, tocmai de asta mie-este frică și mie, că n'o să pot să le răspund nimic!...”

„O să răspunzi mă, cum să nu răspunzi, că doar ai gură dela Dumnezeu.”

„In definitiv ce-o să fie, domnule!... O să mă faci să citesc în stele?... O să mă examineze dacă știu să fac o citație, să cos un dosar, să redactez o hotărîre, să compun o adresă... Poate că o să mă bage în drept și să mă întrebe ce este o ispașe, cum se sorocesc termenele, cum se comunică o hotărîre... ”

„Aștia sunt fleacuri pentru tine!...”

„Ce-o să mă mai întrebe, domnule... O să mă întrebe chestiuni de procedură, adică felul cum circula citațiile, cum se completează declarațiile și cum se ia la cunoștință termenele... ”

„Mofturi!...”

„O să-i retez pe toți... ”

„Are să te felicite comisia!”

„Am să le răspund, să-i las înlemniiți... Dăi ce mi-a mâncat viața în douăzeci de ani de slujbă?... De asta să mă tem eu?... ”

„Asta spuneam și eu!...”

„Să nu-mi zici mie Busuioc, dacă nu oi reuși întâi.”

„Uite, așa mie-era și mie frică atunci când am dat examen.”

„Așa este mă, că ai dat și tu examen! De tine ce te-a întrebat, nenisorule?”

Dumitrescu se umflă în gușe și răspuse grav: „La noi era altă socoteală... Chestiuni de medicină... ”

„Ei bine, de-asta, așa este!...”

„M'a întrebat, întâi, după ce cunosc dacă un om este mort.”

„Complicată întrebare... ”

„Complicată, dar eu tot le-am răspuns... Mai întâi că nu mai mișcă.”

„Sigur, domnule!...

„Hm!... Sigur!... Iesne de spus... dar ei, de colo... Dar dacă se preface?...

„Hait, că te-a înfundat!...

„Credeau ei că m'au înfundat!... Ți-ai găsit... dacă se preface, îi pun un chibrit aprins la tălpile picioarelor... Dacă nu sare în sus, îl declar mort, orice-ar zice el.

„Mă Dumitrescule, la voi a fost greu al dracului!

„Bine, domnule, chestiuni de medicină!...

„Atât te-a întrebat?...

„Ași!... Așa era în medicina legală... La chirurgie, specialitatea noastră, m'a întrebat cum se trage o măsea când n'ai instrumente?...

„Mă, c'ai dracului erau!...

„Care? Păi cu mine se încureau ei? Așezi „pacientul“ pe un scaun și-i legi bine măseaua c'un ca păt de sfoară... Capul celălalt al sforii îl legi scurt de un cui bătut în masă. Când stă bolnavul, așa, liniștit, te dai pe la spatele lui și faci... îl înțepi cu un ac „flambat“... Bolnavul icnește din cap în sus, trage de sfoară, și îi ese măseaua... Ii prescrii pe urmă să-și clătească bine gura cu o sută de grame de rachiou de drojdie, și-i dai drumul acasă!...

„A dracului este și știința asta, fraților!...

„Ehei!... Dacă n'ar fi ea multă lume ar rămâne cu beteșuguri!...

„De-asta, așa este... Ce este al vostru, e al vostru!...

Discutând despre examen, Stamate Busuioc simțea că prinde suflet și curaj. Își scutura o scamă de pe reverul jachetei, tuși scurt și-și răsuci mustața în sus.

„Uite, domnule, de-ași mai avea și curaj și noroc, simt că nu mi-ar mai lipsi nimic afară de puțintică știință!...

„Da ce n'are omul, numai să vrea... Ce, par'că este mare lucru să ai știință!... Și tocmai tu să te plângi, care rezezi Casația!!

„Așa este, mă!... Da de ce n'o veni comisia, domnule!... Vreau să le arăt și eu ce pot!...

„Dacă te-o felicita, să nu te emoționezi!...

Ușa se deschise larg și comisiunea, într'un șir scurt și solemn de robe negre, își făcu apariția. Publicul se ridică în picioare și cu el Stamate Busuioc, care salută cu un calm desăvârșit, permițându-și chiar să zâmbească ușor, ca omul care era sigur pe ce-i poate capul... Ședința de examen era publică. Toți se așezară pe scaune, după care Domnul Președinte porni să facă apelul candidaților.

„Stamate Busuioc...

„Luat pe neprevestite, candidatul se împleteci în răspuns.

„Ppp... prezent!... Sunt prezent, Domnule Președinte, adică aici de față!... Eu, Stamate Busuioc...

Președintele zâmbi și-i făcu semn cu mâna să stea jos. Busuioc șezu, ștergându-și fruntea de sudoare...

„Dănilă Pițigoi!

Nimeni nu răspunse. Președintele roti privirea prin sală, ca pentru a descoperi pe Pițigoi, după care se văzu silit să recurgă la concurs străin.

„Ce este cu Pițigoi, domnule Busuioc? N'a venit, sau nu vrea să mai dea examen?

Busuioc holbă ochii, se șterse din nou de sudoare, dupe care răspunse precis:

„Eu cred că n'a venit și poate că nu vrea să mai dea examen, Domnule Președinte!...

„Mulțumesc!... Bucaleț Grigore!...

Nici Bucaleț nu răspundea la apel... Domnul Președinte iscodi din nou cu privirea prin sală, după care se adresă iarăși lui Busuioc:

„Dar cu Bucaleț ce este, domnule Busuioc?...

Constituit în faptul responsabil, Busuioc nu putea să dea înapoi dela o cât mai complectă luminare a comisiei. De aceea se pronunță prompt, cu aerul omului care știe ce spune:

„Acestuia i-a născut nevasta, Domnule Președinte!...

„Hm!“ se scârbi Președintele... „La vârsta lui și cu vremurile astea de șomaj și sărăcie?“

„Păi așa spunea și dumnealui,“ lămuri împăciuitor Busuioc. „Dar vedeți D-voastră la mijloc a fost vorba de-o prinsoare! Ce era să facă omul, nu putea să piardă pariul!...“

„Mulțumesc... Pantilimonescu Dumitru!... Nu este nici Pantilimonescu Dumitru?... Hm!... curios... Cu asta ce mai este, domnule Busuioc? Poate că este neînșurat și nu i-a născut nevasta!... sau poate nu-l cunoști?

„Cum să nu-l cunosc, Domnule Președinte!... minți Busuioc, îl cunosc... Pantilimonescu Dumitru!...

„Ei da, Pantilimonescu D-tru...

„Unul de-i mai zice și „Saramură“ și se uită cruciș... se poate să nu-l cunosc eu... C'atunci ar însemna c'am venit nepregătit la examen!...

„Ei, spune, ce este cu el?

„Mulțumesc, bine Domnule Președinte... Cred că n'a venit nici asta!...

Domnul Președinte prinse să devină nervos.

„Mulțumesc, constat că ești bine informat... Postelnicescu Floricel... Ar fi nostim ca nici asta să nu fi venit!... Postelnicescu Floricel!... De ce n'a venit Postelnicescu Floricel?!... tună mâniat D-I Președinte. „Răspunde d-ta d-le Busuioc, de ce n'a venit și nu s'a prezentat la examen Postelnicescu Floricel?!... Ce-ai spus? Haide, lămurește-ne odată! Nu știi nimic despre el?

„Ba da, D-le Președinte, am fost chiar colegi de grefă, dar se vede că, sau a murit sau nu există!...“ răspunse înfricat Busuioc.

„Stai jos!... Trebuie să fii foarte satisfăcut că ești singurul candidat!... Ce-i facem d-lor, ținem examenul cu un singur candidat? Ar fi, mi se pare, puțin cam ridicol!...

„Instrucțiunile nu prevăd nici un fel de restricțiuni în această materie“ — informă secretarul comisiei.

„Atunci, începem examenul... Să poftească d-nul Stamate Busuioc...

Busuioc icni din bancă, incredință pălăria lui Dumitrescu, tuși scurt și-și încheie un nasture dela jachetă.

„Chestiuni de cunoștințe generale...

„Da?! Mulțumesc!... Auzi, d-le Busuioc, cunoștințe generale!! Așa cere programul de examen... Ce cunoștinți mai solide ai D-ta, în general?...

„Am, d-le Președinte, am foarte multe...

„Foarte frumos, precizează...

„Dăi cunosc și pe d. prefect și pe d. polițai și d. judecător-șef Ilie Starostescu, de-i mai zice Rex, care face parte din onorata comisiune!... Da pe cine nu cunosc eu!...

D. Președinte lămuri, răbdător.

„Nu este vorba de cunoștințe d'astea... Mă refeream la cultura d-tale generală!...

„La cultură?! Țm și de-ai, d-le Președinte... C'a avut și tata și bunicu meu... Tata, săracul, până a închis ochii nu m'a slăbit cu vorba: Stamate, taică, slujba e mezelic, să vezi de cultură...

„Vrea să zică ai!

„Țm, d-le Președinte, cum să nu am!...

„Și cam ce cultură, d-le Busuioc!...

„Dăi, să vedeți, d-le Președinte: avem mai mult de tutun, că la noi grâul se pune numai pentru colivă... Pentru asta vă rog să ne scuzați; dar avem niște tutun galben și cu foaia de te strevezi prin ea!...

„Nu mă înțelegi!... Țm să-ți pun eu întrebări. Busuioc bleojdii ochii, nedumerit. Nu știa că anume nu înțelesese... Poate uitase să spană că are și o tarla de porumb!... Dar pentru atâta lucru trebuia să-l înfrunte?!...

„Să ne spui d-ta, ce râuri cunoști din Moldova?

„Din Moldova?

„Da, din Moldova... N'ai fost în război? Nu ai trecut pe lângă nici-o apă?

„?

„De Siret, bunăoară, n'ai auzit?

„Cum să nu aud, d-le Președinte!... L-am și văzut... Că în retragere plecasem cu nea Grigore greșierul, și eu pentru că eram practicant stam pe capra căruței cu arhiva judecătoriei. Și într-o dimineață, pe la ora 8 fără cinci, când să semnăm condica de prezență...

„Semnați condica de prezență și în retragere?

„Cum să nu o semnăm, d-le Președinte!... Dacă pica vre-o inspecție pe drum?!... Și pe urmă nea Grigore mai avea un an până la pensie și spunea că nu vrea dumnealui să se constate întrerupere de serviciu...

„In sfârșit, spune despre Siret...

„Despre Siret, d-le Președinte... Și numai ce aud pe nea Grigorie, care sta atârnat pe șușletele căruței: bă, orbule, fire-ai al dracului, oprește caii că dăm în Siret... Țtunci am căscat ochii și am văzut Siretul...

„Foarte bine... Știi d-ta ce afluenți are Siretul?

„Domnule Președinte, îmi permiteți... Țr trebui să i se lămurească ce este un afluent! Poate că nu știe.

„Se poate să nu știu, tocmai eu, d-le judecător-șef?

„Poate, totuși, să fi uitat... Uite, să-ți spun eu vreo doi afluenți: Suceava cu Sucevița, Moldova cu Moldova, Troțușul...

„Cu Troțușița...“ complectă cu aer de competență, Busuioc.

„Nu, Troțușul este un râu mai bătrân și nu are pereche cu nume atât de tânăr și de mângâios...

„Țm greșit eu, d-le Președinte... Troțușul cu Troțușoia...

„Nici...

„Vă rog să mă scuzați... Multe s'or fi schimbat de atunci! Gândiți-vă și D-voastră sunt aproape 20 de ani!...

„Să trecem la specialitate!... Ce este o petiție, cine o face și ce taxe se percep pentru ea?

Stamate Busuioc se învioră, ca omul care scăpase la largul lui.

„Petiția, Domnule Președinte, este o jalbă... Ea este scrisă de Ioncică practicantul, și se taxează după puterile omului... Pentru înregistrare și fixarea termenului se împacă la grefă, unde nu se dovedește jupuială!...

„Renunț la restul de întrebări.

Domnul Președinte se sculă de pe scaun nervos, își sumese poalele robei și eși pe ușe. După el, întreaga comisiune, într'un șir scurt și cernit, luând pașii și infundându-și nasurile în gulerile robelor, pentru a nu compromite gravitatea la care, indiferent de situație, erau condamnați.

Stamate Busuioc se retrase în bancă, epuizat până la refuz, având conștiința împăcată că-și făcuse datoria.

În sala de chibzuială, chestiunea se punea clar: îl trec, comit un act de nepermisă indulgență... prea era „nepregătit“! Il lasă, se fac de vorba lumii; ar fi însemnat că, procentual, au lăsat sută la sută. Întrucât d. Starostescu-Rex oferise garanții suficiente asupra capacității candidatului, în cele din urmă hotărârea, pentru prestigiul instituției, să-l declare absolvent. Rămânea în discuție o chestiune într'adevăr delicată: chestiunea clasificării...

„Întrucât este singurul candidat, înseamnă că trenue declarat întâiul la clasificare... Situația nu poate fi admisibilă...

„Să-l declarăm reușit în coadă!...

„Bine, dar pe cine punem în cap?

„Țșa este...“

Onoarea unei soluții echitabile fu atribuită tot d-lui Rex.

„Noi liniem un tabel cu cinci linii și cu cinci numere de ordine. Dela No. 1-4, punem câte o linioară; iar la No. 5, îl punem pe Busuioc... Se poate deduce de aci că a reușit în coada listei...

„Țșa, da!...

Și se făcu lista, se afișă pe ușa sălei Curței cu Jurați, rezultatul fiindu-i comunicat print'r'un aprod, la cărciuma de peste drum, unde se angajase un mic aldămaș pe chestia asta.

Stamate Busuioc era sărbătoritul zilei!...

Toate astea s'au întâmplat acum cinci ani. De atunci, regulat, Busuioc întocmește rapoarte documentate, cerând să fie înaintat pe loc, conform legii de înaintare a Corpului funcționarilor publici. Și, regulat, i se opune aceiași pedică; bugetul nu îngăduie o avansare mai mare decât în proporție de 30%, față de numărul candidaților reușiți. Or, înaintându-l, ar însemna să se depășească aceste norme, trecând până la limita maximă de sută la sută.

Țșa se explică faptul că deși Stamate Busuioc a reușit la examen, a rămas totuși în gradul și funcția sa. Este, desigur, un năpăstuit al rânduirilor legii... Țre însă în sufletul său satisfacția că la moarte i se va scrie pe cruce, așa după cum i se cuvine:

Stamate Busuioc, arhivar cl. I. bugetar, reușit la examenul pentru avansare pe loc.

Este un merit pe care moartea îl va întări ca să dăinuiască dealungul veacurilor viitoare, spre știința acelor care bântuiesc prin cimitir și cască gura pela cruci. Și, oricum, asta nu este puțin.

PAUL CONSTANT

STIH NAIV

*u, Doamne, că mă vei adormi odată,
Ușor, ca pe-un porumb, cu capul sub aripă.
Inima mea tot mai cu greu o să... lă
Orele Tale, clipă cu clipă...*

*Va adormi la pieptul meu cuminte —
Și oboșită greu, — ca o copilă
Ce s'a jucat prea mult cu darurile-Ți sfinte,
Mânjindu-le 'n naivitatea ei, cu-argilă.*

*Dar când veciile vor coborî pe trepte
Sorocul nepătrunsului mister,
Tu poate vei ierta-o și din cer
Ii vei trimite-un înger s'o deștepte.*

A. CHIRESCU

GANGELE CERESC*)

Chemarea era simplă cum pelerinul
ducea viața 'nchisă în durere,
pe o așchie a lunei moarte Sublimul,
propovăduia învățătura sa drept mângâiere.

Ființa ce iubise amintirea
aștepta plecarea în Nirvana,
fugea 'naintea sufletului gândirea,
iar pe o bancă se rânjea Satana.

Chilia plângea singurătatea,
și tunetele închideau florile de lotus;
iar dorul era ca și sinceritatea
impăratului, mai sus de norii Nimbus.

ȘTEFAN HORINT

NOAPTE

Un licurici a prins o stea căzută 'n strop de rouă...
Și luminița asta grea o duc cu mâinile-amândouă,
Depart, în visul meu orfan, cu scăpărări de stele mici,
In fermecate nopți de-Agust, cu candelă de licurici...

. . .

În noaptea grea de stele a sufletului tău,
Ne-am prăbușit, iubirea mea și eu...
Ce mâini, ce gând înfiorat din hăurile reci, —
Vor prinde 'n sbor de licurici lumina lor pe veci?...

ECATERINA SÂNDULESCU

■ ■ ■

*) Din volumul de poezii „Descântec”

ALEXANDRU CEUȘIANU

Cea dintâi cădere

Lercan, un student dintre cei mulți, cari nu găsesc alt rost vieții universitare decât cartea. Spatele puțin prea îngust, umerii în dezechilibru, iar șira spinării dela ceafă în jos vizibil curbată.

În lumina lampei de pe masa de scris, se reliefează ascuțit oboseala fizică întipărită pe față. E palid și fruntea ușor brobonită. Degetele întorc aproape mecanic filele unei cărți uzate și ochii ficși parcurg tiparul mărunț, luptând îndărătnic împotriva somnului.

Un greer nesuferit își scârțâie, la intervale scurte, firezul. Omul se sufocă în odaie. Îngustimea spațiului dela părete la părete are aspect de închisoare. Săptămâna viitoare, — examen.

Dela o biserică îndepărtată sună clopotul rar. Lercan nu reține ora exactă, fiindcă n'are timp să numere bătăile. Se simte alungat de febra neastâmpărului, să isprăvească odată.

Din geamul mansardei se vede departe deasupra coperișelor în lumina buratecă a felinarelor de stradă. Straturi verticale de umbră croesc o rețea fantastică de spațuri întunecate, ca un imens păienjenis deasupra orașului. Și sus, cerul înfășurat în nori fără ploaie, sporește zăpușeala intolerabilă.

Enorma cetate de ziduri încremenite se odihnește.

„Principiul fatal al vieții — se cugetă Lercan. Instinct de turmă ce concentrează mulțimile între ziduri. Straniu proces de desrădăcinare, care alungă ființa umană din largul naturii. Aci spiritul inventiv al omului găsește mii de mijloace să domine atotputernicia puterilor firești. Și totuși atotputernicia naturii birue. Ce grandioasă priveliște, această suspendare involuntară a vieții sub faldurii nopții.”

Ușa dela odaie se deschide cu precauție încetă. Balamalele scrâșnesc violent și Lercan privește — ținându-și umbră ochilor — spre noul venit. În ușă, colegul său de cameră, Petrache.

Cineva îl însoțește. O fată? Îndrăznește imbecilul să-l mai și compromită, după ce suferă atât de mult de pe urma destrebălării sale?

Nu! E Vlas — coleg de studii. Tip insinuant și răutăcios, dar de o mie de ori mai preferabil unei femei.

Petrache e înalt, impulsiv, cu aere boeme. Funta lepidopteriană ce-i atârnă la guler, îi caracterizează preferințele. Deprinderi artistice și băutura. Vlas e mai mărunțel. Pedant la îmbrăcăminte și curățel, „gigea”. Il sprijinește ușor pe Petrache să nu-și piardă echilibrul.

„Te-am supărat?” — întreabă Petrache, puțin

contrariat de sughițul ce-i face imposibilă vorba fluentă.

„Prăpăditule” — îl întâmpină Lercan, brutal și fără menajamente. Așa crezi, că vei trece examenul?”

„Examenul? Ia fugi cu examenul tău, sperietoare. Mă primești parcă ai fi viitoarea mea... să-i zicem bomboană.”

Vlas salută politicos și rece. Dacă lumina ar fi nițel mai tare, s'ar ceti disprețul din priviri. Vorbele lui sunt mai mult o scuză.

„Eram dator să-l aduc acasă. L'am găsit în stradă — nehotărît unde să intre.”

„Taci, că plesnesc — ripostează Petrache — laolaltă am fost, laolaltă am petrecut — și Petrache râde înfundat, parcă l-ar gădili aducerile aminte. Al dracului băiat, Vlas ăsta — auzi Lercan — al dra-cu-lui.”

„Păcat de oboseală — mai bine rămânea undeva într'un beci — să se învețe minte. De-acu s'a isprăvit cu cetitul.”

„Stafidirea, nu-i partea tare a lui Petrache” — observă Vlas ironic, ridicând două degete la capela în semn de salut și plecă.

„Veninos ca întotdeauna — se gândește Lercan — a vrut să mă jighească, și eu i-am rămas ca întotdeauna dator cu răspunsul.”

Petrache mormăie vorbe tâmpo, sughiță și moțâind din cap, urmărește cu degetul în aer, un tact rebel de melodie.

„Știi ce-a spus Vlas despre tine?”

„Ce-mi pasă de Vlas?”

„Nu-ți plac fetele.”

„Ce?”

„Fe-te-le...”

Și Petrache râde stupid, lovindu-se cu palma de solduri. Incoerența mișcărilor abia îl slujesc să se desbrace. E beat cum trebuie.

„Eu ziceam, că pe tine nu te-a învățat nimeni, cum să te apropii. El dimpotrivă, pomenea de servanta dela cantină.”

Lercan se face pară.

„Ticăloșie!”

„Nu te năfrua te rog. Simplă chestie de gust. Servanta e încă foarte tânără... dispune deci de grații firești. Niște sâni... niște pulpe...”

„Dacă mai continui...”

„Sigur că am să continui. Vlas a pus-o la cale, e meșter la dalde-astea. Spune că eri, alaltăeri, ai fi întâlnit-o singură în cameră. Te-ai grăbit să eși. D-naaa a vrut să te oprească. Ați apucat amândoi

clanța. Mână peste mână și nu v'ați mișcat din loc.“

„A îndrăsnit să afirme așa ceva?”

„Originalitatea scenei o să ți-o patentezi pentru cinema. A fost un haz nebun în jurul chestiei. Ce naiba. Una ca alea, cade ca un fruct copt înainte chiar de-a scutura craca.“

Lercan izbește cu cartea înspre Petrache, dar greșește ținta. Filele se desprind ferfenite și se risipesc în toate direcțiile. Petrache continuă să râdă.

„Asta-i, vezi. Mai aruncă și tu odată cartea din mână. Prea te numește lumea scoabă de carte și mi-e milă de tine.“ Apoi fără altă considerație, Petrache și-a pipăit drumul la părete, întoarce butonul electric și se aruncă dintr'un salt în culcuș, de trosnește patul în toate încheieturile.

E mai bine acum că e întunec. Lercan are un moment de spasm, ce-l innăbușe. Își sprijinește capul în cot și cearcă să-și domine nervii. Ah, ce imbecil — să-i pună la cale asemenea cursă. Servanta — o cioarsă nevrednică de el. I-a venit scârbă, când i-a simțit palma deasupra mâinii. Ce rău îi pare că n'a repezit-o cu pumnii — să evite atingerea aceia cleioasă... senzuală...

Prin geamul deschis pătrunde zgomotul surd și nelămurit, ce nu încetează niciodată într'un oraș mare. Zbucium de furnicar subteran. Viața risipită în mii de alveole și în oarba neființă a nopții singur el de veghe.

Se simte cucerit de-o nelămurită involburare lăuntrică, ce-i pătrunde fierbinte prin vine și răscoală în el gânduri, pe cari le crezuse de mult biruite.

N'a fost nicicând suficient instruit asupra raporturilor dintre sexe. Odată a zărit o carte ce trata problema. A răsfoit-o înfrigurat să afle pasagiile lămuritoare. Vlas l-a surprins — era cartea lui — și s'a uitat la el ironic: „Dacă vrei — pofteste.“

„Nu mă interesează...” — și s'a întors revoltat. Dacă ar fi fost ca ceilalți, și-ar fi cumpărat cartea, dar intrând în ziua următoare într'o librărie, i-a fost rușine să o ceară. Rușine sau lașitate?

Pe băncile liceului își construise imagini fantastice asupra vieții libere dela facultate. Acum că trăia în complectă nesupraveghere, era mai incapabil ca oricând, bolnav de sfioșenie nefirească.

Petrache doarme dus. Respirația lui sforăitoare se mbină iritant cu sicăita firezuire a greerului.

„Una ca alea, cade ca un fruct copt...” — și fantezia exaltată alimentează jăratecul lăuntric.

Ce iscusită asemănare cu fructul copt și căderea. Noțiuni de istorie biblică, învățată în anii copilăriei.

Il ustură până în rărunchi o poftă violentă, căreia nu-i știe da nume. Tâmpla îi svăcnește. Pumnii și i-a înfipt în scoica urechilor, să nu mai audă chemarea avidă a simțurilor. Apoi se poticnește lănced și descompus, îngropându-și fața în colacul brațelor și aproape inconștient repetă mereu aceiaș vorbă: „Căderea... căderea“.

E ca un cuvânt de desnădejde.

Legarea cunoștinții se petrecu între împrejurări banale. Altul nici nu s'ar fi gândit să facă gestul de complezență, dar Lercan văzu lumea înghesuită în tramvai și se sculă, oferindu-și locul unei cucoane între două vârste:

„Nu! Mulțumesc. Eu cobor la oprire...”

„Atunci...”

„Vă mulțumesc, d-le.“

Înfășurată într'un palton siniliu, cu pălărioara de aceiaș nuanță, fata se grăbi să se așeze. Niște ochi răzători din cale-afară se ațintiră. Lercan se întrebă roșindu-se, dacă nu rade cumva fata de dânsul. Își trecu mâna involuntar la guler, își încheiă un nasture la palton și își dădu seama, că trebuie să iee atitudine.

„Mă ertați, dudue...”

„Oh, vă rog...”

O voce simpatică și obrazul care se 'ntoarse înspre dânsul, de-o armonie adorabilă. Se 'nroși pentru a doua oară și își zise aproape tare:

„Sunt un dobitoc” — dar nu se mișcă de lângă fată.

Un domn burtos se răsuci violent pe lângă dânsul, — vagonul se opri brusc și aceste adversități coincidente îl scoaseră pentru un moment din echilibrul corect.

„De ce nu luați loc?”

Lercan își săgetă privirea împrejur. Nici un loc liber în apropiere și continuă să stea în picioare.

„Nu sunt de loc obosit” — și așa s'au pomenit că vorbesc împreună prietenește, schimbând păreri serioase asupra vremii, asupra hainelor, asupra călătorilor și iarăși asupra vremii, fără să li se pară monotonă conversația.

„Eu cobor aci” — zise de-odată fata cu o clipire cochetă din ochi.

„Dacă îmi dați voce” — izbuti el să mormăie și o petrecu la scară buimăcit și nesigur de ceea ce are să se întâmple. Simțea, sugrumat de emoție, că trebuia să-i vorbească.

„Să nu vă supărați, dudue.“

„N'am de ce...”

„Voiam să vă rog...” — porniseră deja alături unul de celălalt. Dânsa în mers zglobiu, el lemnos ca un manechin desarticulat. De-odată fata izbucni în râs:

„Stai frate, că nu mai aflu unde stă prietena...”

„Ce ne facem atunci...?” Stupid.

„Ei, dacă-ți face plăcere... ne plimbăm...”

„Imensă plăcere” — repetă Lercan. O forță ocultă îi lepșise creerul, de nu mai era în stare să lege o netrecnică de propoziție. Involuntar îi veniră în minte contemplările sale solitare și începu să dăpene cu voce tărăgănită ineptii filosofice. Creațiunea. Omul. Rostul vieții. Dânsa se uita din când în când, pe jumătate mirată, pe jumătate impacientă de atâta savantflăc inutil și searbăd. Trecură pe lângă o cofetărie. Ea se opri în mijlocul unei fraze încâlcite de-a lui:

„Nu intrăm?...”

N'are farmec... e prea multă lume...” — zise el destrămat lăuntric de timiditatea lui idioată. Pășeau repede, în direcție dreaptă, parcă ar fi avut de gând să străbată în pas gimnastic la celălalt capăt al orașului.

„Ești foarte nostim, frate...”

El se uita lung, cu înfiorată plăcere, la fața cu obraji de caiși pârăuși. Ochii ei scăpărau ironic, parcă ar fi coborât întreagă gama unui răs prelungit până la ultima gâlgăire tonală.

„Nu te supăra... am glumit.“

Corpul de mătă Angora se mlădiă tulburător, iar rotunjimea genunchiului se lipi cu semnificativă apăsare.

„Ești așa posomorît... vino să mergem la locuința ta.“

O agitație tumultuoasă se deșiră în ochii lui căscați. Voi să se explice, dar nu reuși să mormăie decât:

„Nu se poate.“

Era glas de sălbatic, aspru, sufocat. Fata rămase surprinsă, negăsind timp suficient să se mânia.

„Ce nu-ți plac, te rog, de mă refuzi?“ — și se smulse pornită de lângă dânsul. „Așa să te ncrezi în tipi culeși din stradă — bre — nu ți-e rușine să te porți așa?“

„Dar mă port cuvincios, pentru D-zeu...“

„Te porți... te porți... indignarea răsuflată pe nas îi innăbuși vocea. Să mai cutezi să păcălești alt' dată o fată, că o pățești... scopitule!“ — și dispăru viforelnic după colțul străzii.

Pe semne așa i-o hărăzise ursita, să ndure toate chinurile unui flămând, ce trece prin grădina belșugului. Avea dreptate fata. Era un prost care nu cunoștea ritualul vieții și se ncumetase să se dea la fată în copilăroasa nădejde că va putea surprinde taina cunoscută de toată lumea, afară de dânsul. „Asta nu se face așa“ — parcă auzea distinct imputările lui Petrache și se ntoarse năvalnic.

„Fugi de parcă te-ar prigoni necuratul.“

„Ce vrei?“

„Ia, schimb de idei. N'am cu cine-mi pupa ne-cazul. Grădina mea de mătușă, mi-a tăiat scurt orice subvenție. Condiția, — să-i dovedesc, c'am lăpădat baremi un examen. Inchipue-ți. Tu ca mamoiș de examene poți judeca enormitatea.“

„Din parte-mi, cred c'ai putea încerca...“

„Să ncerc? Eu? Bine, dar tu știi ce vorbești? Sau crezi, că-i suficient, ca cineva să-mi zică, murguț, murguț — s'o pornesc razna peste buchi? Fugi, că te-am șocotit mai deștept...“

„Eu n'am ce-ți spune altceva...“

„Ei vezi, tu — limbricos cum ești, — n'ai să înțelegi niciodată ce nseamnă lipsa de mamon...“

„Și ție îți va pune ușurătatea, capul.“

„Avem firi deosebite... n'o să mai putem continua tovărășia de cameră, mai ales că nu sunt la curent nici cu chiria — și proprietara mi-a propus divorțul în termeni nu tocmai civilizați...“

„Vrei să te muți?“

„M'am și mutat deja în absența ta. Sper, că nu regreti. Un serviciu totuși ți-am mai făcut. Ar fi fost o jale să te lase omul singur — molie peste cărți. Considerații de „salve animam“ — „salvați animalul“ — mi-au impus obligamente categorice.“

„Ce-ai făcut?“

„Un act de caritate; te-am mântuit de cărți. Aci — biletul de amanet, dacă ai avea cumva gândul să le recuperezi. Era singurul mijloc urban să împrumut parale dela tine.“

„Nemernicule!“

„Îți mulțumesc...“

„Banditule!“

„Vocabular de creditor înrăit“ — și Petrache îi râde în față, ploconindu-se: „La revedere.“

Sincopă. Tocirea acelorasi pasagii seci și nesuferite îi amorțiseră până și tracul de examen. Pa-ginile răsfoite i se păreau lopeți uscate la o moară fără apă. Lercan își sleise toată răbdarea. Se chinuise zadarnic să-și mântuie fantezia de copilăroasa aventură. Nu putea. Sesiza detalii, ce-l uimeau. Par-fumul părului, vibrația glasului și atingerea genunchilor...

„Sunt un pierdut... mâine am examen.“

Își împinteni voința la o nouă sforțare, dar și-rele nu mai prindeau consistență nici unei idei. Cum își întoarse capul, avu senzația netă că o femeie stă trântită în patul lui. Nălucirea simțurilor. Zvârli cartea cât colo:

„Mă doare capul“ — și se sculă aproape brusc. Nu putu rezista îndemnului lăuntric și trântindu-și bereta de student pe ceafă, eși.

„Puișor!“

„Frumosule!“

Trecu înainte încrunțat și rigid, fără să le în-vrednicească de-o privire măcar.

„Unde te duci grăbitule?“

Alta. Ce glas răgușit. Suluri luminoase de sticlă și reclame incandescente dădeau întunerecului aspectul unei ape cernite izbită de reflexe policolore. Ființele acestea, ce pândeau după trecători îl scârbeau.

Își înțeți pasul, parcă ar fi vrut să scape din mreața de vițiu. De mult nu mai știa în ce stradă se află. I plăcea să umble așa orbș, la întâmplare, cu fruntea în vânt, fără să se gândească la ceva precis.

De undeva răsbātu un sgomot de geamuri trântite, probabil ușa vre-unei ospătării. În umbra vio-letă din colțul străzii, ceartă. Tonuri guturale de bărbat afumat, amestecate când și când cu accente moi femeiești. Idilă nocturnă. Cum trecea alături, avu impresia că recunoaște pe Petrache. Dar nu era dânsul. Femeia se ținea cramponată de bărbat:

„Vino!“

„Gâlma naibii — ce vrei?“

„Vino...“

Las' c'o pocnesc, de va ține minte... — și bărbatul se repezi înainte ridicând brațul. Lercan se apropiase mult prea tare, ca să poată evita ciocnirea. Turmentatul se izbi de el. O scurtă încrucișare de pumni. Imbrânceală dezordonată piept la piept și bărbatul se împiedecă, prăbușindu-se în genunchi. Timp de-o clipă Lercan privi înspre femeie. În aiureala ei, crezu că citește admirație și asta-i ațăță puterile. O încordare puternică și bețivul se rostogoli tăvălug la pământ.

„Te spintec, haimana...“ — și dinții scrâșneau pe buzele înspumate.

„Numai să ai cu ce.“

În mâna turmentatului luci tăișul unui cuțit. Femeia nu-și putu stăpâni țipătul:

„Te ucide!“ Cel de jos dădu să se ridice, dar Lercan îi izbi un picior, repezindu-l cât colo.

Din celălalt capăt de stradă se auzi fluierul strident al unui polițist. O mașină — cu faruri neguroase — trecu alături și se opri. La un semn, ușa se deschise vraiste, cu sunet surd de tinichea.

„Vai doamne... ce crezi despre mine...“

„Nu fi copilă... urcă...“

„Vei avea milă cu brută? — și o smulse cu

sine în mașină, indicând șoferului adresa. Șezură amândoi tăcuți, stăpâniți de violența scenei din stradă. Prin sticla ce despărțea mijlocul mașinei, se zăreau mișcările potolite dela volan. Lercan trase aproape involuntar perdeluța de-asupra sticlei:

„I-am închis pleoapa.”

„Dacă va afla, mă omoară.”

Măinile li se întâlniră la întâmplare. O mână mică, incropită de căldură senzuală. Indrăzneț, își șopârli brațul în jurul mijlocului. Dânsa încercă să se ferească. Își înclină capul în partea opusă, desechilibrându-și trupul fără voie. În descătușarea tumultuoasă de încleștări surde, femeia încercă zădărnice să reziste. Zgâlțâiți în hopuri și trântindu-se de pereții strâmți, dinții se infipseră în buze. Și-apoi revelația carnală, căutată de-atâtea nopți albe. Nu mai știu unde se află sau dacă-i vede cineva.

Mașina se opri suficient de încet, ca să se desmetească amândoi. Umbra dela volan zise ceva cu glas obraznic, ce nu înțeleseseră. Ah, un bacșiș peste taxă:

„Poftim...” — și porniră, râzând, braț la braț, cei câțiva pași pe jos. Lercan se uită la femeie. Același înfățișare tânără, speriată, simpatică. Ochii sunt însă în lacrimi:

„Ce-i?”

„Nimic.”

„Am cameră — sunt singur — suim împreună...”

„Nu!”

„Ei, asta...”

„Nu!”

„Te-ai supărat?” Femeia are o ușoară tresărire. Lercan o strânge de piept cu gingășie. „Sau îți pare rău, că te-am scăpat de sălbătăcia brutei?”

„Era bărbatul meu.”

„Bărbatul tău?”

Femeia i se agață subit de gât și-l sărută fierbinte:

„Să nu crezi, că-s stricată... a fost cea dintâi a mea cădere...” — și deslipindu-se brusc, fuge cu pași mărunți, fără să se uite îndărăt, împrăștiindu-se în întuneric, ca o păsărică scăpată din colivie.

În sală, tăcere încordată. Un vârf de cotor se agită inutil de tâmpla surie. Vorba vine rară. La fiecare întrebare sporește neliniștea.

Tescuiți în băncile salei, colegii au venit să asiste la examenul lui Lercan. Îl cunosc băiat de model și sunt obicinuiți cu prestațiile sale strălucite la examene. Inuși profesorul pune niște întrebări de-o surprinzătoare îngăduință. Vrea să culeagă satisfacția unui răspuns desăvârșit.

Răspunsul pică însă în felii, anapoda, fără logică, fără miez. Fața bătrânului se umbrește:

„Ce-i cu D-ta Lercan?”

O întrebare cu totul elementară, rămasă fără răspuns, surpă toate considerațiile. Cartea se nchide în explozie. Profesorul se ridică violent. Obrajii iau culoare violetă. Măinile nu își află astămpăr. Tăcut ca un zeu răsbunător, ese din sală trântind ușa cu asprime în urma sa.

Imediat izbucnește zgomotul, ca după o nemaipomenită senzație. Între cei dintâi cari dau asalt să ajungă în preajma lui Lercan, e Petrance. Fața

ii e contractată și luptă vizibil cu consternarea provocată de remușcări:

„Ți-am stricat examenul — cărțile — netrebnic ce sunt...”

„Lasă...”

„Îmi vine să mă palmuesc... Mă poți erta?”

Lercan se întoarce.

„Ce-a fost cu tine? Ți-a afumat tămâie” — constată Vlas cu nefățărilită răutate, dar Lercan nu-l luă în seamă. În jurul lui freamătă compătimirile.

„Ce să fac băeți?” — răspunde el, făcându-și cale cu mișcări leneșe prin cercul des ce-l înconjură. Ochii lui sunt pierduți în reverie, dar fața cu desăvârșire liniștită.

Sărbătoarea nopții trecute i-a imobilizat gândirea în tot cursul examenului și nu-i pare rău. Întrebările cari l-au chinuit sufletește atât de mult, sunt rezolvate. A pătruns și el în secretul lumii. De altceva nu-i mai pasă. Încet cașicând ar face o destăinuire biblică, ce depășește ființa lui, adaugă:

„Băeți! Odată trebuia să se plinească și pentru mine... cea dintâi cădere.”

AL. CEUȘIANU

CÂNTEC PERSAN

Corpul tău este o grădină de trandafiri și sufletul o moschee. Când glasul tău dulce și cântecele lui mă chiamă la rugăciune, caut lămpile sacre sub pleoapele tale îngreuiate. Dar vraja unui parfum vine să-mi turbure minunarea. Mă gândesc că la porțile moscheii toate rozele Persiei înbobocesc în aerul albastru.

Și es din moscheea albastră ca să respir trandafirii.

Corpul tău este o grădină de roze, în care primăvara e veșnică.

CLIFE AURITE...

Una câte una, iluziile, au căzut ca frunzele de toamnă.

Nu mai rămâne pe aleea dreaptă și simplă a vieții, decât ochii tăi, soare palid ce mângâie ușor, și mâinile tale risipitoare de blândetă și de înfiorări.

Una câte una, mângâierile au căzut și ele ca frunzele de toamnă.

Nu mai rămâne pe poteca rece și liniștită a inimei mele, decât buzele tale purificate de iubire ce îngână roua rugăciunilor, picătură cu picătură. Și simt în lumina aurită a zilelor de toamnă târzie toată poezia supremă a trecutului.

SMARANDA ANDRICU

C R O N I C A

Tudor Arghezi: Tablete din țara de Kutu

Ed. „Naționala Ciornei“ S. A.

Apariția unei lucrări a d-lui Tudor Arghezi, stârnește curiozitate și vâlvă în lumea literară. Dar volumul de față nu constituie nimic neașteptat. Sunt prea cunoscute tabletele d-lui Arghezi, de crudă satiră socială, apărute în „Adevărul literar“, pentru ca să mai prezinte o surpriză.

Totuș, închegate în volum, chiar fără nici o pretenție de continuitate, aceste tablete evidențiază mai lămurit tendințele și scopul urmărit de autor. Intocmai ca Swift, care în peripeziile lui Guliver, face o nemiloasă critică a moravurilor politice contemporane, încearcă și d. Arghezi o satiră socialo-politică a țării noastre.

Autorul se substituie unui observator nepărtinitor, care, în urma unei aterizări forțate, ajunge să ia contact cu oamenii și obiceiurile dintr'o insulă solitară: țara de Kutu.

Și înaintea ochilor săi se desfășoară, luând proporții absurde, străduințele și neajunsurile clipei de față sub diferitele ei aspecte.

Tentativele edilitare ale capitalei, rapida ascensiune politică, tendințele de emancipare ale femeii, plaga concursurilor de frumusețe, complicata funcționare a aparatului fiscal, imitația neisbutită a culturii franceze, deșertăciunea luxului, mizeria mulțimii umilite și multe alte manifestări ale relelor, care bântuie astăzi țara noastră.

Astfel defilează oameni și instituții, fapte și întâmplări, care tind să caracterizeze viața păcătoasă din țara de Kutu.

Păcat, că autorului, în acest vast labirint de probleme, pe care și l-a impus, i-a lipsit calmul, din cauza resentimentelor sale personale, să zugrăvească cu obiectivitate răul, care roade din temelie, multe din instituțiile noastre de stat.

Din această cauză, cartea d-lui Arghezi prezintă un amestec bizar de subiectivism și obiectivitate. Probleme grave și serioase alternează cu ironii deplasate și tendențios răuvoitoare. Tot astfel autorul confundă actualul, preocuparea clipei de față, cu permanentul, care zace în firea lucrurilor.

Și urmând rețeta autorului care a introdus nenumărate note personale, într'o satiră, care ar fi putut reda obiectiv cusururile vieții și organizației noastre de stat, aș avea și eu de făcut o obiecțiune personală.

Regret că din aceste tablete lipsește una, care mi-ar fi părut nespuse de interesantă.

Năzuința unui scriitor, de-a obține premiul național de literatură, în această păcătoasă țară de Kutu. Cred că d. Arghezi este suficient pregătit pentru a ne ilustra aceste ambiții deșarte.

Tot o observație personală: autorul utilizează la pag. 101, o comparație împrumutată din domeniul jocului de șah, fără să cunoască valoarea justă a figurilor. Îi recomand „Soarele în baltă“, pentru ca să preîntâmpine acest rău.

Tot acelaș amestec bizar, pe care îl întâlnim în concepțiile autorului, îl găsim și în realizările sale artistice.

Pe lângă descrieri pătrunzătoare, cum sunt paginile de apoteoză, închinată suferinții celor umiliți, („Un cântec“), sau admirabila frescă a eternei nedreptăți, care dăinuește la baza alcătuirilor sociale, („Natură moartă“), sau paginile închinată copiilor, („Copiii Kuți“), cari ne reamintesc „Cartea cu jucării“, lucrarea cea mai egală ca inspirație a d-lui Arghezi, întâlnim o bogăție de imagini patologice și șcabroase, care inundă această carte.

Voi ilustra prin exemple acest contrast izbitor. Iată ce culmi ajunge d. Arghezi, descriind eternul cântec al suferinții umane:

„Un sfânt a călcat pe câmp, într'un cuib de mierle, omorînd puii fără voie — și el și-a osândit piciorul cu păcat să umble gol în arșiță și îngheț.

Tu care stai cu mâna întinsă ca să ceri, și nu ca să te poruncești, încearcă și întoarce jarul vetrei, cu mâna ta pedepsită. Tu care plângi, oprește-te și scrâșnește. Tu care te vaeți, fă-ți glasul judecată. Tu care ai ațipit, zmulgeți pleoapele, ca să nu mai adoarmă niciodată luminile ochilor tăi arzătoare. Nu te lenevi, nu sta, nu întârzia: umblă și deprinde-te cu mersul înainte, așa, ca, moartea să te găsească în picioare și să mai mergi și după ce ai murit...“

Și alături de aceste pasagii de înaltă valoare estetică, întâlnim nenumărate expresii obscene, care se repetă cu încăpățănare.

O serie întreagă de calambururi franțuzești ne reamintesc spiritul ieftin de revistă. Apoi imagini bolnave și desgustătoare.¹⁾ O obsedantă revenire la termeni echivoci și expresii vulgare.²⁾

¹⁾ „Puteai să-ți inghiți scuipatul, gândindu-te la gălbenușul din urechea chelnerului“ (pag. 13), descrierea prezidentei (pagina 41), impasul fatalității (pag. 51), „în vomitura în care v'a găsit lingând“ (pag. 150); etc. etc.

²⁾ Putoare — femee (pag. 14), pute (pag. 78), puturoasă, (pag. 110), pute (pag. 149), puturos (pag. 232), să scuie (pagina 13), scuipatul (pag. 13), scuipat (pag. 80), scuipă (pag. 119), scuipat (pag. 182), a scuipat (pag. 227), să sculpe (pag. 227), scuipat pag. 231), să verși (pag. 45), ca-că, că-ca, că-care (pag. 90), căcăciosule (pag. 17), găinaț (pag. 67), găinat (pag. 176), urinează (pag. 84), pișat (pag. 84), piș (pag. 84), scroate (pag. 95), porc (pag. 33) porc (pag. 55), etc., etc.

Această voită tendință de a trivializa, acest coproganism al autorului, mă îndeamnă să fac o neînsemnată inversare în aprecierea extrem de favorabilă, pe care i-o aduce d-lui Arghezi un cunoscut critic³⁾ și să zic: recenta operă a d-lui Tudor Arghezi va fi prilej de alte nedumeriri pentru cunoscători, de nouă delectare pentru cei care nu pot gusta spuma amară, cu grele arome exotice, a cuvântului său.

V. BRANISCE-CĂLIMAN

M. Sorbul: O iubești? (roman)

Ed. „Cartea Românească”, București — 1933.

Desvoltarea, din ultimii ani, a romanului românesc, privită prin prisma raportului dintre cantitate și valoare, nu este numai rezultatul trepidanței, intensității și multiciplității formelor de viață, cum se pare în primă analiză. Dacă ar fi astfel, rolul cronicarului și al criticului s'ar reduce la stabilirea valorii literare a fiecărei lucrări în parte și, cel mult, a unei sinteze, ca treaptă evolutivă actuală, servind studiul și istoricul genului, la noi. Dar fenomenul literar nu corespunde întru totul celui social, pe care îl depășește: prin imitarea inflației de romane din Franța, unde reprezintă aproape 90% din întreaga producție literară editată de marile case¹⁾; prin ideea de rentabilitate a romanului; printr'o serie de intruși ai genului (poeti, critici, dramaturgi, ideologi), care scriu, în loc de poeme, critice și drame bune — cu foarte rare excepții — romane proaste; în fine, prin credința unanimă că numai romanul poate „lansa”, ceea ce justifică cele două până la cinci romane, pe care fiecare debutant între 15—18 ani, le are gata să vadă „lumina tiparului”.

Insemnând aceste simple impresii, n'am voit cătuși de puțin să prindem sub acolada lor, romanul d-lui Mihail Sorbul. Căci deși un intrus, dacă marele nostru dramaturg ar fi dispus de mai multă îndemânare și logică, ar fi făcut din „O iubești?”, unul din puținele romane bune ale anului. Și totuși în această carte ce palpită de viață interioară, în care culmile și abisurile se înlocuiesc amețitor, regăsim întreg pe Sorbul din „Patima roșie”, fără o logică verbală, fără adâncimi care surprind, dar împlinind totul prin acea spontaneitate fatală a gestului și a expresiei, singurile care desvăluiesc fondul celor mai ascunse drame omenești.

³⁾ „Recenta operă a d-lui Tudor Arghezi va fi prilej de nouă delectare pentru cunoscători, de alte nedumeriri pentru cei care nu pot gusta spuma amară, cu grele arome exotice, a cuvântului său”. G. Călinescu „Adevărul literar”, 29 Oct. 1933.

¹⁾ În Germania procentul de romane tipărite este de 60%, în Anglia de 50% și în Italia abia de 40%.

Dar dacă romanul acesta, care în definitiv este o carte de debut, își are scăderile lui, trebuie să-i recunoaștem, mai ales acea notă de independență față de curentul de libidinozitate, care străbate aproape toate romanele apărute în acest an (Gib. Mihăescu, G. Călinescu, Cocea, etc.) și care ne-au oferit pe sute de pagini, scene de lubricitate și masturbație împinse până la desgust. Starea psihologică a eroului, Aurel Berescu, pe care se grefează întreg romanul, este privită de d. Mihail Sorbul sub conul unei lumini mistice și deci în afara cercului obsedant al freudismului, care dintr'o problemă psihianalitică s'a transformat — în literatură — într'una de rentabilitate prin desfrâu. Ce păcat însă că urmărind lupta și transformarea sufletească a acestui personajul central, suntem atrași mereu de preocuparea, de a surprinde cum aproape în fiecare pagină, romancierul este strivit de dramaturg.

Însăși acest Aurel Berescu — rentier bogat, care trăia numai ca să nu moară, fără nici-o dorință, fără nici-un regret, fără nici-o viață sufletească care să spiritualizeze măcar o clipă, una din cele mai mediocre și mai abrutizate existențe fizice — prin neobișnuita reacțiune sufletească, față de un simplu fapt divers, care-l împinge la o totală transformare, la o adevărată renaștere — apare mai mult ca un personajul de dramă.

Și faptul divers se produce într'o noapte, când — curios — somnul întârzie pentru omul a cărui existență se împrăștia îngrozitor de inutil, între camera mobilată a lui *Mme Popescu*, restaurantul *La curcanul gras*, cafeneaua misiților din *Șelari* și citirea *Știrei*. De data aceasta *Știrea*, aduce vestea morții marelui scriitor Vasile Opreșan, care fusese călcat de automobil. Făcând legătură între viața lui goală și aceea a scriitorului mort, se neliniștește la gândul că putuse trăi în acelaș oraș cu un vechi coleg de școală, care ajunsese celebru, fără să-l întâlnească, fără să fi auzit măcar de el. Se simte vinovat față de memoria dispărutului, față de amintirile din copilărie și față de el însuși. A doua zi cumpără opera lui Opreșan și începe s'o citească halucinat, el care nu mai citise de ani o singură carte. Găsește acolo părți din sufletul lor de altădată și chiar câte-va povestiri pe care el însuși le spusese lui Opreșan. Una din ele îi este chiar dedicată lui: *Lui Aurel Berescu*. Se cutremură de nerecunoștiință. O jerbă de flori pe mormântul „prietenui”, pe care nu-l văzuse de 30 de ani. Apoi obsesia vieții acestuia cu concluzia că Opreșan lăsase în urmă o operă neisprăvită, o soție și două fetițe, fără mijloace suficiente pentru viață. Datoria îi apare limpede, i-o ordonă „prietenui” Opreșan, al cărui duh, printr'o rapidă metpsichoză, s'a cuibărit în el chiar din momentul eliberării de trupul mutilat sub mașina ucigașă. Trebuie să-i continue opera și să-i ocrotească familia.

Acum, cumpără și alte cărți și citindu-le, simte cu fiecare, cum devine altcineva. Apoi scrie amintiri despre Opreșan, semnându-le cu anagrama mortului: *Elisav Opreșan*. Intră în cercul *Zorilor de ziuă*, revista unde scrisese „prietenui” ucis. Ia inițiativa ridicării unui bust pe mormânt. Se apropie de familia lui; ca s'o ajute, se mută la văduva scriitorului cu cameră mobilată. Citește la șezători, frecventază Capșa, este scriitor. Dar mai presus este om, cu

visuri, cu speranțe, cu planuri pentru mâine, cu re-grete pentru ce nu s'a putut azi. Și astfel Aurel Berescu se readeșteaptă la viață prin moartea prematură a unui coleg, la care, timp de trei decenii, nu se gândise măcar o singură dată. Dar peste existența lui, care căpătase un sens și o bucurie a vieții, se adună neguri. Simte cum familia lui Opreșan, soția lui, îi este mult mai dragă de cât ar trebui să fie unui simplu ocrotitor.

Criticul *Dragoș Mirescu* dela *Zori de ziuă*, pune problema brutal: „O iubești?” Intrebarea aceasta, la care nu se gândise niciodată, întunecă toate visurile de liniște și fericire, pe care Berescu și le făurise alături de văduva și de copiii „prietenului” său. Intrebarea nu cruță nici pe *Caterin Opreșan*. Trebuie să se mute, trebuie să plece.

Din acest moment romanul pierde din interes, căci problema centrală care ne-a pasionat dealungul a 300 de pagini, e rezolvată. Am asistat la întreaga transformare a eroului până la punctul culminant: Aurel Berescu iubește.

Cred că romanul trebuia sfârșit aci. În definitiv, procesul de transformare a lui Aurel Berescu în Elisav Opreșan, era încheiat. „O iubești?” pe *Caterin Opreșan* — Da. Iată ultima culme, pe care îl ridicase fatalitatea unei nopți de insomnie. Ce-ar fi putut interesa mai departe, în existența lui Berescu, când, condus de fantoma „prietenului”, atinsese toată claviatura vieții? Dintr'o biată ființă mecanizată, stearpă, abrutizată, inutilă, ajunge să aibă remușcări, să admire, să se devoteze, să creieze, în fine, să iubească. Dintr'un obiect, se transformă într'un om care simte, gândește și vrea. Prin moartea unuia se ajunsese astfel la învierea celuilalt.

Cu măestria pe care i-o cunoaștem, d. Mihail Sorbul și-a construit o intrigă misterioasă și unică, în care am recunoscut umbrele fatalității din „*Patima roșie*.” Ce păcat însă că admirabila adâncire psihologică a lui Aurel Berescu, se face uneori pe bază de dialoguri cu el însuși, dialoguri care dat fiind situația intelectuală și sufletească a eroului, ne fac să zâmbim tocmai în momentele de supremă încordare și să ne gândim la apariția tragicomică a ratatului *Șbilț*.

În general, avem în față un roman psihologic plin de personalitatea mereu depășită a lui Aurel Berescu. Cu excepția celor două femei, bătrâna și buna proprietăreașă *M'me Popescu* și *Caterin*, demnă și credincioasă până la gestul cornelian, celelalte personaje abia figurate, nu fac decât să reliefeze la maximum, figura centrală a eroului. Printre puținii reușiți, mi-a părut că zăresc câțiva din vechiul cenaclu literar al criticului Mihail Dragomirescu: pe însuși criticul și pe poezii *I. Minulescu* și *Cornelii Moldovanu*.

Cu mai multă îndemânare și cu o desprindere din maniera dramatică — ceea ce, recunoaștem, este dificil — d. Sorbul ar fi putut realiza din acest roman de debut, o puternică operă epică. O așteptăm, pentru viitor. Dar repet, fără finaluri inutile, care aruncă parcă o undă de ironie peste 300 de pagini de sbucium sufletească. Sau poate d. Sorbul, a voit-o ?

ION FOCȘENEANU

Dragoș Protopopescu:

Iarmarocul Metehnelor

Edi. „Cartea Românească” (Colecția „Gândirea”) și

Condamnații la castitate

Ed. „Naționala Ciornei” (Colecția „Rosidor”) — 1933.

Să-l studiezi pe d. Dragoș Protopopescu, să-l definești, să-l prinzi într'o formulă, care să-l cuprindă întreg și să-l caracterizeze, este oricum un act de curaj critic. În generația actuală de scriitori, d. Dragoș Protopopescu este unul din cei mai originali, mai bizari și mai complecși povestitori. Cercetarea critică, în râvna ei firească de a simplifica, pentru a lămuri, se găsește foarte incurcată în prezența autorului „*Iarmarocului Metehnelor*” și al „*Condamnaților la castitate*”, al cărui spirit insesizabil, scapă de mulțorii judecății critice, cum scapă hidrargirul naivului, care ar încerca să-l prindă cu degetele, în loc de a-l culege în eprubetă. Ceea ce poți face, ceea ce ești nevoit să faci, este să-ți potrivești pasul după acela al scriitorului și să mergi cu el alătura, însoțindu-l, credincios și fermecat, în minunatele lui peregrinări — uneori extravagante, întotdeauna semețe — deacurmezișul vieții și al naturei. E cea mai cuminte atitudine critică.

D. Dragoș Protopopescu este un adânc cunoscător al literaturilor anglo-saxone (engleză și americană) și un reprezentant de talent în literatura noastră al lui *Jonathan Swift*, minus asprimea și aroganța răutăcioasă a acestui *Voltaire* englez și al lui *Thackeray* („*Iarmarocul Metehnelor*” se înrudește de aproape cu celebra „*Vanity Fair*” a romancierului englez). În acelaș timp el este un român autentic, vâstar al acelei margini de bărgan, care se apleacă mistuindu-se în luciul de oglindă al Dunării. Contactului permanent și intim cu literaturile anglo-saxone, i se datoresc anumite trăsături ale personalității sale literare: cea particulară atitudine sufletească în fața celor mai dureroase încercări, — atitudine făcută din reținere, calm, ponderație, — cea turnură capricioasă a fanteziei britanice, care se complăce în extravagante și în deformarea până la grotesc a defectelor morale, acel dispreț rece și batjocoritor față de tragismele vieții și humorul, specificul humor anglo-saxon.

Sângele valah i-a dat voioșia sănătoasă a omului mulțumit cu realitatea, chiar atunci când o depășește prin jocul sglobiu al fanteziei; iar solul natal — stepa bărganului și luminișul apelor Dunării — i-au pus la îndemână întâmplări și oameni, pitorescul peisagiului și cea nostalgie a zărilor nesfârșite, pe care o păstrează în sufletul său, ca pe o comoară neprețuită.

Trăsături, aspecte și atitudini se cantopesc savant în bogăția incomparabilă a unei culturi literare, care oferă scriitorului nebănuite resurse: amintiri, imagini, sugestii.

Nuvelele volumului „*Iarmarocul Metehnelor*” nu au aproape nimic comun cu nuvela obișnuită, nuvela ca speță literară, cu schematicul ei tipic: un cadru, unul sau mai multe personaje, o întâmplare. Nuvela

aceasta este o incursiune îndrăzneată, plină de vervă, de spirit și de humor, în domeniul vast al culturii și al vieții, în care scriitorul întâlnește oameni, surprinde întâmplări, se amuză de lucruri. D. Dragoș Protopopescu pornește dela un fapt indiferent — interesant sau banal — căruia îi asociază o amintire personală sau livrescă, pentruca apoi să te plimbe într'o lume plină de neprevăzut și de humor.

* * *

În „Iarmarocul Metehnelor“ — căci cartea începe cu această nuvelă care împrumută titlul său întregului volum — scriitorul redă o frescă a snobismului balnear în cadrul de natură moartă a ghiolului, tămăduitor ca un al doilea Betsaida, și în celalt cadru mai larg, mai lumesc și mai frivol al cosmopolitismului dela mare.

„În după amiezi de liniște și dogoare grea, când soarele urzește nu numai tîrturi de aur în aer, dar, aplecat cum stă, un adevărat complot de foc împotriva pământului, sau în dimineți caste, când nu e nimeni în preajma lacului, sau seara când e toată lumea la plimbare, nu ai impresia că umblă cineva pe ape și nu vezi după cotul acela, doisprezece pescari în alb îmbrățișând minunea?“

Acesta este ghiolul; aparte, cu lumea lui de oameni săraci și năcăjiți, sau de bolnavi incurabili, care așteaptă vindecarea ca pe o minune de Sus. Dar la celalt capăt al lacului? pe fâșia aceea de pământ, dintre ghiol și mare, pe care se îmbulzesc vilele și hotelurile? O promiscuitate de trupuri goale, împărăția sodomică a nudului și a impudicității, care afirmă dreptul nelimitat al cărnii la senzație, la voluptate. Și în această lume tronează, excentric și disprețuitor, nobilul poet ungar Tudor de Reszke, pe care mondenitatea balneară îl admiră, fără să și-l poată apropia. Poetul o ocolește și o ignorează. Dar inevitabilul îi aține calea: frumoasa Heraclea Rodope, cadână furată odinioară dintr'un varieteu din Pera, de bărbatul lângă care duce o existență banală, deșteaptă în sufletul poetului o pasiune primăvărată. O aventură de dragoste începe să-și modeleze primele acțiuni, pe care le stinge brusc gelozia necruțătoare a bărbatului înșelat. Tudor de Reszke moare înecat de mâna lui Rodope.

Din mulțimea metehnelor, în lumea căroră „Iarmarocul“ ne introduce, „Dănciuca sau cum a murit dobitoaca Domnului“ se desprinde cu o impresionantă amploare de viață și cu relief al situațiilor care uimește. Poetul ne introduce în lumea românească a câmpiei, atât de dragă lui, cu liniștea și patriarhalitatea ei, și în decorul de vis al întinsului de ape. În cadrul acestei naturi, urmărind evoluția sufletească a ciobanului Lisandru Bancăgiu, frate de lapte al poetului, un desrădăcinat din sânul naturii și din mediul primitiv de țară, și venit la oraș să trăiască o viață nouă, căreia nu i se poate adapta. Discordanța dintre simplitatea firii lui și mediul mai complex al vieții de oraș, sporită de timiditatea caracteristică refuzării instinctului sexual, cu vremea, fac din Lisandru un biet maniac. Spre bătrânețe prinde o dragoste nebună de o pasăre, o stăncuță, pe care întâmplarea i-o scosese în cale. Toată candoarea sufletească, tot puritanismul omului care a trecut stingher prin lume, se concentrează asupra acestei pasări, care în ochii lui capătă

un caracter de simbol al curățeniei sufletești. Deacea cumplită și nimicitoare este izbucnirea lui, când, într'o zi, spre totala prăbușire a ultimului său razim, asistă la împreunarea incestuoasă a stăncuții lui dragi... cu cine?... cu un cocoș. Bătrânul omoară stăncuța și pe cocoș și în rătăcirea minții, care a urmat acestei explozii de mânie, moare.

Plină de viață și de adâncime psihologică: „Lângă dughiana lui Adolf Schrankr.“ Debordantă de humor sănătos „Quia paloris es“.

Ultimele trei nuvele; „Jimmy, Jack, Sam și Harry“, „Maid of Ceylon“ și „Mulți oameni, papagalul și încă un om“, sunt de inspirație pur engleză, cu tot ceea ce caracterizează din punct de vedere literar, această inspirație. De un irezistibil humor sunt figurile celor patru englezi Jimmy, Jack, Sam și Harry, care ascultă cu o naivă bună credință pățaniile lui Fană Tomoioagă — povestite de autor — și nu pot înțelege: cum este posibil să se găsească în Europa o țară, ai cărei locuitori să se radă odată pe an, de sărbătorile Crăciunului, și încă să mai săvârșească și crime în îmbulzeala dela bărbier.

* * *

„Condamnații la castitate“, aceeaș bizară împletire de vis și de realitate ca și în „Iarmarocul Metehnelor“, aceeaș gimnastică ușoară a unei inteligențe, care se complace în jocul fără frâu al imaginației, dând curs liber fanteziei și delectându-se de plăsmuirile ei capricioase cu o diabolică bucurie.

Cine sunt condamnații la castitate? Pârveu și Pătru, doi oltenași desprinși din atmosfera simplă și curată a satului lor oltenesc și asvârliți de vânturile sorții mai întâi într'un port de Dunăre, apoi la mare, iar de aci în largul lumii. Doi pui de olteni, vânjoși ca niște tauri tineri și la fel de naivi, nepoți autentici ai lui Fană Tomoioagă, de care îi deosebește doar lipsa de experiență a vârstei. Autorul îi ia în momentul în care cunosc femeea — femeea bordelului — și ni-i arată dominații, urmăriți de gândul femeii, pe care o doresc cu toată ardoarea vârstei lor. Acesta e unghiul din care îi privește scriitorul, și sub acest aspect, al sexualității, ni-i înfățișează dealungul romanului. O temă freudiană, în fond, care însă nu conduce la triste deviațiuni psihologice. Structura sufletească a celor doi olteni e sănătoasă și robustă, rezistă refuzării vremelnice a instinctului și îi ferește de perversiunile sexuale și de deviațiunile sufletești, care de obicei însoțesc comprimarea lui, la naturile debile. Totuș, oltenașii suferă; suferă și visează, iar visul lor erotic le este refugiu și consolare. Pe această muchie de cuțit, între normal și patologic, ni-i prezintă autorul; dar în momentul când te aștepți să-i vezi alunecând în prăpastie, o cotitură favorabilă în cursul vieții lor, un incident neprevăzut intervine pentru a-i ajuta să revie la normal. Cu această meteahnă a dorului chinuitor de femeie, îi plimbă d. Dragoș Protopopescu prin Franța, Anglia și îndepărtatul Siam, iar pățaniile lor sunt tot atâtea prilejuri pentru autor de a șfichiui excesele vieții moderne: mondenitatea, snobismul, freudismul, falsul scientism. În multe părți, epicul cedează humorului și satirei, mai ales satirei, care nu se sfiește să vizeze cea mai acută actualitate socială, culturală și politică.

PETRU I. TEODORESCU

Victor Eftimiu: Noaptea subterană

(Versuri) Ed. „Universul” 1933.

Domnul Victor Eftimiu, a stăpânit totdeauna forma clasică a versului, rezonanța fizică, gradația expresiei și o puternică plasticizare, pe care a împins-o de multe ori până la acele strofe fastuoase, în cadrul cărora, simțirea și gândul pălesc.

Deaceea, tot talentul și bunele d-sale intenții, toată puterea de imaginație și toată impresionanta ușurință de a face versuri *prea frumoase*, n'au putut duce la crearea unei singure poeme, care să se ridice până la feeria poetică *Inșiră-te Mărgărite!* sau până la „Balada Aurului” din *Cocoșul negru*.

Sensibilitatea d-lui Victor Eftimiu este de esență dramatică, nu lirică. Sentimentele la d-sa se ciocnesc și se înfrâng, pe când în lirica pură ele se sublimază. În plus, atmosfera teatrală, devenită manieră, care pătrunde odată cu dramaturgul pretutindeni, ca un curent rece, lipsește cele mai bune poeme ale volumului de acea armonie intimă, de acea înfuiorare, lipsită de verbalism, a simțirii.

Astfel d. Eftimiu, rămâne poetul nedesmințit al rezonanțelor clare, al imagismului pictural și al notațiilor simple, pe care le-a valorificat în numeroasele sale realizări de poezie dramatică.

Triremele cu rame roșii
Goneau pe mări de hiacint
Țășneau cu fulgere de-argint,
Din coastă 'n coastă albatroșii ...

La proră sta Ulise, trist ...
Imbucurați cântau năerii;
Plutea legenda primăverii
In asfințitul de-ametist.

(Reintoarcerea)

Un admirabil tablou, din multele care luminează acest volum ce se voia profund — „Noapte subterană” — plin de gânduri și de simțire, dar care în fond conține o poezie agreabilă, uneori pur verbală, alteori delicată și caldă până la minor.

Chiar în poemele cu aspect elegiac (*Copilul bolnav*), notația simplă, rima ușoară, ritmul vioi, lipsesc poezia de expresivitate și frâng ritmul sufletesc, singurul care condiționează forma lirice moderne.

Iată halucinația copilului bolnav:

Unul din cei trei pitici
Când e bob și când se 'ntinde
De ureche luna prinde
Ceilalți doi se fac furnici

Unul s'a urcat în cer
Ceilalți doi sunt mușuroae
Uite-i boabe de piper, —
Ochii corbului se moaie

Eu am fost odată viu ...
Mamă, ningă negru 'ntr'una
Cucuvăi torc a pustiu
Un pitic mănâncă luna.

Poate și lipsa d-sale de comprehensiune, pentru poezia mai nouă, l-au pus în situația de a utiliza aceleași forme, aceleași motive de inspirație și aceleași cuvinte: sonore, colorate, ritmice și rimice, dar inexpressive și stoarse prin întrebuintare, de orice conținut afectiv.

Increzător în calitățile și experiența d-sale, d. Victor Eftimiu a încercat să facă pentru azi, o poezie cu elementele de ieri, dovedind totodată că printr'un talent real, o poezie care asfințește, poate renaște. Credem că nu a izbutit, decât într'o măsură destul de redusă.

Am citit însă cartea, cu toată emoția pe care o simți, recitind o poemă ale cărei frumuseți le porți deja în suflet.

ION FOCȘENEANU

Victor C. Dimitrescu: Cad frunzele

Tipografia „Gutenberg”, Câmpina 1933.

Un volum elegant de poezii ne sosește din Câmpina petroliferă. E opera d-lui Victor C. Dimitrescu, cunoscutul avocat al Stelei Române. Directorul nostru d. Cincinat Pavelescu a făcut o prefață volumului. Extragem din ea două-trei pasagii interesante: „D. Victor Dimitrescu e un poet necunoscut în cenaclurile literare dela Iași, dela Cluj sau dela București. El n'a fost răsfățatul niciunui critic renumit și nici o revistă literară nu i-a trâmbitat numele, ca să-l imprime în conștiința sau cel puțin în memoria cititorilor săi.

E anonim și modest ca o floare culeasă dintr'o grădină fără păzitor. Ne cunoscusem într'o zi luminoasă și plină de poezia specială a toamnelor din Brașov.

M'am obișnuit să judec pe scriitori, și mai cu seamă pe poeți, nu numai după opera lor scrisă. Sunt atâtea alte manifestări care trădează puritatea și noblețea unui suflet. Judecând pe unii versificatori ai noștri după ceace scriu, i-ai socoti îngeri. Află însă că viața lor de toate zilele nu rimează deloc cu strofele lor închegate din minte. Mi-a plăcut să admir la d. V. Dimitrescu o perfectă consonanță între ceace scrie și modul cum își trăește viața dublă de om și de poet.

Citiți poezia dela începutul volumului închinat în mod simbolic soției și copilei sale:

Lumini de foc se lasă din amurg.
Se-aprind vâpăi pe creste de coline,
Se 'ncinge zarea lar pe ape curg
Sclipiri de ametiste și rubine.

S'a 'ntunecat, mi-e inima pustie.
Iubirea voastră astăzi mi-a lipsit ...
Dar reveniți, și viața reînvie
... Ca după-amurg ... divinul răsărit.

Aceste strofe, de un colorit strălucitor și străbătute de un sentiment adânc de melancolie în care îl adâncește apusul soarelui și plecarea celor scumpe ne evidențiază vigoarea cu care lira distinsului poet, știe, într'o formă atât de aleasă să lege efemerul cu permanentul.

Nu m'am ocupat de micile erori ce s'au putut strecura pe ici, pe colo și care sunt inerente oricărui debut. Când intru într'o casă nouă am obiceiul să

mă uit întâi la ce-i frumos și las altora grija criticii mărunte. De minimis non curat praetor."

Reproducem poema plină de frăgezime a domnului V. C. Dumitrescu, felicitându-l că are curajul, în această epocă de evoluție a poeziei obscure, să mai aducă strofe luminoase și pline de armonii.

S'a gătit în flori, câmpia.
Flori pe văi, flori pe coline.
Cântă 'n luncă ciocărlia,
Mierla 'și cântă rapsodia,
... Pentru tine!

Păsărele prin ogoare
Ciripesc și prind la găzi.
Fluturașii sbor la soare

Bucuroși, din floare 'n floare,
... Tu surâzi.

Pe livede și 'n grădină
Toți cireșii-au înflorit,
Ninge floarea lor senină,
Ninge floarea și suspină
... C'ai veni!

Crângu-i plin de vioarele,
Cucul cântă, plugul ară;
Prin văzduh sbor rândunele,
Ai venit și tu cu ele
... Primăvară!

SM. A.

I N S E M N A R I

Amos Frâncu

S'a stins brusc o mare făclie a Ardealului eroic. Cu tribunul moșilor, dispărea una din cele mai originale figuri din falanga apostolilor români. Amos Frâncu, pe care l-am cunoscut înainte de război, la Sinaia, în casa lui Take Ionescu, la un dejun memorabil și în a cărui societate am petrecut la Brașov seara de 26 Iulie 1933 cu consilierul de Casație Corneliu Axente, strănepotul marelui revoluționar dela 1848, Sever. În amintirea neuitatei noastre petreceri, la care mai luase parte colegul meu de Curte Ovidiu Novacescu, regele moșilor — cum îi plăcea să se intituleze — mi-a adus a doua zi fotografia lui, cu o spirituală și măgulitoare dedicație. Cine ar fi crezut, că atâta vervă, atâta energie entusiastă, atât suflet arzător, atâta dragoste curată de ideal și de patrie, atâta desinteresare și putere de sacrificiu, atâta cultură, atât farmec și atât talent, nu vor fi, peste patru luni, decât o amintire înduioșătoare și un regret sfâșietor?

Moartea, cu taina ei nepătrunsă, a oprit în ziua de 3 Noembrie svâcnirile repezi ale unei inimi care nu bătuse decât pentru mândria națională și pentru tot ce era frumos, curat și înalt în aceste vremuri de materialism, de minciună și de arivism feroce.

Încă de tânăr, cu elocința lui neînfrântă și cultura lui juridică, plină de resursele unei inteligențe scăpărătoare, s'a pus în slujba Ardealului în momentele lui cele mai grele. Ca avocat în procesul Memorandului, a apărat interesele fruntașilor naționaliști cu o supremă demnitate.

S'a povestit cum soția unui osândit, văzând că avocatul Amos Frâncu, nu pledase cu moderație spre a obține indulgența curței cu juri maghiare,

cel puțin pentru soțul său, care fusese osândit destul de greu, i-a făcut imputări și l-a apostrofat după proces cu vorbe ocăritoare: „Bine, Frâncule, eu te-am tocmnit să-mi aperi bărbatul și tu mi l-ai înfundat în pușcărie!” Amos Frâncu, foarte stăpân pe sine, a răspuns soției necăjite: „Da, doamnă, e drept că pledoaria mea, plină de mândrie națională, ți-a trimes soțul la pușcărie, dar nu uita că l-am și înscris printre martiri în istoria neamului!”

El a fost urmărit toată viața de prigoana foștilor stăpânitori ai Ardealului, pentru caracterul lui fără frică și fără prihană.

Conflictele lui cu conducătorii de mai târziu ai Ardealului, cu toate marile servicii aduse cauzei naționale, cu sacrificiul liniștei lui de fiecare clipă și a persecuțiilor îndurate — a fost trimes de unghiuri pe front la vârsta de 50 ani — l-au lipsit de beneficiile rentabile ale puterii. Amos Frâncu n'a fost nici ministru, nici chiar membru în consiliul dirigent. A fost însă ceva mai mult: a fost un suflet mare, o lumină dintre acelea care scapără numai la câte un veac pe culmile sufletești ale neamurilor. Amos Frâncu a fost plâns de moșii lui iubiți, pe care i-a ocrotit cu îndârjire pătimășe.

Numele lui s'a înscris în istoria Patriei, în conștiința națională și în inimile tuturor prietenilor care l-au cunoscut, l-au iubit și l-au admirat.

C. P.

CLUJ

Poetul Emil Isac s'a hotărât, însăfârșit, să-și tipărească volumele de poezii, de mult anunțate, semnând de curând contractele de editură.

Colaboratorul nostru, poetul Aron Cotruș, în prezent atașat de presă la Varșovia, pregătește pentru tipar volumul său

de poezii „Horia“, care va însemna o totală depășire a opereii sale poetice, tipărită până azi. Din acest nou volum „Brașovul Literar“ a publicat Căpetenie și în numărul acesta, Ce furci ce scaune de foc!?

TIMIȘOARA

EXPOZIȚIA DE CĂRȚI ROMÂNEȘTI

Din inițiativa poetului Volbură Poiană, s'a inaugurat în ziua de 17 Decembrie, la Timișoara, o expoziție de cărți românești. Au dat concursul cele mai multe instituții de cultură, toate editurile și foarte mulți autori.

În seara zilei de inaugurare a avut loc o șezătoare literară, la care au citit din operele lor dd. Ion Minulescu. Al. Cazaban, Volbură Poiană, George Gregorian, etc.

Inițiativa, organizarea și succesul expoziției se datoresc într-o largă măsură poetului Volbură Poiană, care a înțeles astfel să vie cu o nouă contribuție pentru promovarea culturii și literaturii românești, în acest centru minoritar.

Expoziția este deschisă până la 31 Decembrie 1933.

REVISTE

ȚARA BĂRSEI. Anul V, No. 5 (Septembrie—Octombrie 1933) Brașov.

Studiul d-lui A. A. Mureșianu, care continuă și pe care l-am urmărit cu un deosebit interes, afirmă de astădată o direcție cu totul caracteristică. Reluând în sprijinul „Iluziei dacice“, teoria amestecului de populații din Dacia, d-sa face apel și la **antropologie**. De unde la început studiul s'a desfășurat în plan istoric — după izvoare scrise — deci într-o măsură oarecare **ipotețic**, d-sa face acum apel și la o știință, care deocamdată nu este pusă la punct și care în consecință dă rezultate eronate, chiar aplicată pe material viu. Inovația d-sale în studiul istoric românesc, nu poate decât să bucure; ceea ce ni se pare dificil însă, este încercarea pe care o face, de a aplica **antropologia craniană**, la prinșii dupe **Columna lui Traian**. În sprijinul nostru vine însă și concluzia d-sale extremă, că în Dacia existau toate rasele lumii vechi: dinarici, baltici, mongoloizi, etc., — și care l-a putut ului pe d. prof. C. D. Fortunescu dela „Arhivele Olteniei“. Desigur d. dr. Ygrec s'a bucurat de rezultatele cercetărilor antropologice ale d-lui Mureșianu, dar această bucurie, nu poate însemna mai mult decât o atitudine politică, dublată de una instinctuală. — Domnul **Axente Banciu**, publică un interesant articol; „Ciprian Porumbescu și Brașovul“, în care subliniază legăturile familiei Porumbescu cu orașul nostru, și scurta dar frenetică activitate pe care a avut-o marele muzicant ca „profesor de cântări“ la liceul rom. ortodox din Brașov — D. I. Brânzea, face o analiză competentă a opereii lui Porumbescu, dând și o listă bibliografică a tuturor lucrărilor lui muzicale.

Partea literară susținută cu aceeași frăgezime de d-ra **Ecaterina Pitiș** și d. Al. Ceușianu, „Sonetul“ poetei, o lacrimă luminată; „Voluntarul“ d-lui Ceușianu, cea mai bună bucată din cele pe care le cunoaștem. O foarte bună dare de seamă asupra „Dorinței de neant“, semnează d-na **Graziella Sotiriu**.

Lanuri. Anul I, No. 1 și 2 (Septembrie și Octombrie 1933). Medias.

Este numele unei mici publicații literare, apărută în mijlocul Ardealului, într'un centru complet străin. Desigur este o nouă izbândă a sufletului nostru, această temerară apariție — fie și numai în 4 pagini — într-o regiune considerată pierdută pentru noi. De aceea am primit-o cu simpatie, ca pe o albă semnalizare a duhului românesc al acelor plături, încă viu.

Multe nume de începători, multe promisiuni (**Mihail Axente, Marin Radu-Voinea**). Puțini cunoscuți: **Ion Sân-Gorgiu, I. Al. Bran-Lemeny, Ion Th. Ilea**. Dar în orice caz, înainte!

Cronicarul Anul II, No. 1 (Noembrie 1933). București.

Revista d-lui **Cazacu**, a reapărut. O bucurie nouă în această toamnă plină cu ceață înăbușitoare și cu sicrie de poeți tineri. Ce-i care-i împodobesc paginile cu slova lor de aur sau de cremene (**Ilariu Dobridor, Radu Gyr, Aurel Marin, N. I. Bontaș**) sunt o cheazășie pentru așteptările noastre. **Neagu Rădulescu** semnează o pagină de proză plină de o caldă și naivă savoare. Domnul **P. I. Papadopol**, publică un interesant articol informativ bibliografic.

SOCIETATEA DE MÂINE. Anul X, No. 10—11 (Octombrie—Noembrie 1933), Cluj.

În ajunul sărbătoririi unui deceniu de apariție, „Societatea de mâine“ a înțeles să ne prezinte o fascicolă impresionant de bogată și bine scrisă, amintindu-ne de anii cei mai buni ai revistei.

Datorită d-lui **Ion Clopoșel**, scriitorul, ziaristul și ideologul, de care am mai amintit în acest loc — secundat de tinerețea entuziasă și promițătoare a d-lui **I. Th. Ilea**, „Societatea de mâine“ își inaugurează o nouă decadă de activitate sub cele mai bune auspicii.

În afară de vechii colaboratori, dintre care notăm pe **Victor Stanciu, Const. Sudeșeanu, Horia Trandafir, Ion Clopoșel, Vladimir Nicoară**, etc., — partea literară a fost îmbogățită, prin grija d-lui **Ilea**, cu colaborarea **Scriitorilor români independenți**, din care subliniez frumoasele poeme ale poezilor **Zaharia Stancu și I. Valerian**. D. **Ion Th. Ilea** semnează poezia „Aur cuvenit“ de o expresivitate viguroasă, iar poetul **George A. Petre** o elegie cu puternice rezonanțe interioare.

În rest, o cronică bogată care oglindește întreaga viață culturală, artistică și socială a Ardealului.

Pe deasupra concepțiilor sociale ale „Societății de mâine“, nu ne putem reține de a ne arăta bucuria pentru felul civilizat în care această revistă continuă să apară.

Abecedar. Anul I, No. 29—30 și 30—31 (23 Noembrie și 7 Decembrie 1933), Turda. „Născut dintr'o aventură spontană și nobilă“ — cum mângâie d. **Grigore Popa**, apariția **Abecedarului** — revista aceasta liliputană a crescut, asemeni grăuntei de muștar, una din cele mai viabile mișcări literare în Ardeal. Acum revista are 16 pagini în care, eseu, poezia, proza și însemnarea critică, sunt deopotrivă de bine reprezentate.

În ultimul număr colaborează: **Gr. Popa, M. Beniuc, Emil Giurgiuca, Teodor Murășanu**, etc. Un nume nou — **Yvonne Rossignon** — în josul unei admirabile poeme, din care reproducem, cu părere de rău, numai o strofă:

Măinile tale sunt străvezii de ape descântate
Cu unghiile de mărgean înflorit.
Măinile tale sunt de mărghăritar.
Le-ai purta în sân îngemănate
Mărțișor de primăvară sorit
Le-ai fi ține lângă suflet să le-ascult, rar
Cântecul vinelor, susurat albastru.

Herald. Anul I, No. 1 (Noembrie 1933), București.

Cunoscutul caricaturist **Neagu Rădulescu**, a scos împreună cu d. **Miron Suru**, această revistă tinerească, al cărei prim număr este deosebit de promițător. Fără program și morgă, „Herald“ și-a câștigat dela început meritul de a publica literatură bună. Colaboratorii acestui număr sunt dd. **Tudor Teodorescu-Braniteș, Anton Holban, N. Crevedia, Eugen Jebeleanu, Constantin Lucreția Vâlceanu, Il. Dobridor, G. Șt. Cazacu, Vasile Damaschin, Neagu Rădulescu, Marin Suru**, etc.

Editat cu înțirire și împodobit cu desenele expresive ale d-lui **Neagu**, avem credința că „Herald“ se va afirma repede între revistele de tineri și va merita în curând atenția tuturor.

Viața literară. Anul VIII, No. 150. (5-23 Decembrie 1933).

De câta timp, „Viața literară“, apare bilunar. Este un mare câștig pentru literatura vie și în special pentru informația literară, care își găsește în paginile revistei un spațiu amplu, oferit tuturor edițiilor, scriitorilor și poezilor, cu obiectivitate, înțelegere și simpatie. În special tinerețea a găsit întotdeauna în paginile „Vieții literare“ colțul în care să-și vibreze o liră ce se voia acordată. Aproape nu este scriitor, critic, poet, eseist — ajuns la o oarecare notorietate în ultimii 10 ani — care să nu fi profitat de înțelegerea și prietenia lui **Valerian**.

Acum, prietenii de ieri, îi mulțumesc, ignorându-i talentul și entuziasmul, înjurându-i revista și colaboraorii tineri, desigur, sprijiniți pe vremea care nu se mai întoarce și în lumina retrospectivă a căreia, fiecare s'ar regăsi mirat, într'unul din tinerii care se grupează mereu lângă inima lui caldă.

Prin sprijinul larg pe care „Viața literară“ îl dă **Societății Scriitorilor Români Independenți** și mișcărilor literare provinciale, în fruntea cărora stă Ardealul, revista aceasta a căpătat o nouă importanță, asumându-și o misiune nouă și grea.

În numărul acesta semnează proză și versuri: **I. Valerian, Romulus Dianu, Zaharia Stancu, Octav Șuluțiu, I. Focșeneanu, Mircea Pavelescu, T. Păunescu-Ullmu, Horia Teculescu, D. Iov**, etc.

Ce-i putem dori noi? Cu sinceritate: o apariție săptămânală.

Linia nouă. Anul I, No. 8—9 (Noembrie—Decembrie) 1933.

Domnul Stelian Metzulescu reușise să ne inspire, cu primele numere ale „Liniei noi” o oarecare încredere în viitorul revistei. Este adevărat că articolele d-lor prof. Trancu-Iași, Alfons Herovanu și Iulian Teodorescu, ne-au părut dela început superflue și scrise de mântuială. Speram însă că inimosul „director” va renunța la colaborări date de complezență, fără entuziasm și tratând probleme vechi, lăncede, plictisitoare, de studierea și soluționarea cărora, ne-am săturat.

Domnia-sa însă stăruie să-și strice revista cu fiecare număr. Să-i fie de bine.

Noi ne facem însă o deosebită plăcere să remarcăm frumoasele poeme ale d-lor Sm. M. Vizirescu, G. Șt. Cazacu și Dumitru Cosma, singurele care luminează, de data aceasta, paginile „Liniei noi”.

Și apoi d. Paul I. Papadopol, de ce ține să maimuțarească pe d. Cioculescu, care atunci când nu poate spune că o carte e proastă, se ocupă pe zeci de coloane numai de ortografia ei?

Uite, d-le Metzulescu, recitește și d-ta această strofă delicată din „Lacrămi”-le d-lui Cosma.

Fecioară mică cu ochi de mioară
Și cu glasul dulce ca de vioară
Adună-mi lacrimile, poemele durerii
Ce-au căzut de sub pleoape la rugăciunile serii.

Ia-o ca îndreptar, pentru conținutul de mâine al revistei, dacă vrei ca „Linia nouă” să nu fie „Linia frântă”.

Reviste primite:

Les Marges. Trantième Année. No. 202 și No. 203 (10 Novembre și 10 Décembre 1933). Apare la Paris, Boulevard Montparnasse, 147.

Gând românesc. Anul I, No. 7 (Noembrie 1933). Revistă de cultură editată de Astra. Apare la Cluj. Redactor: Ion Chinez; secretar de redacție: Olimpiu Boițoș.

Hotarul. Anul I, No. 7 (Noembrie 1933). Apare la Arad.

Progres și cultură. Anul I, No. 3 (Decembrie 1933). Apare la Tg. Mureș, Str. Cogălniceanu 3.

Lanuri. Anul I, No. 3 (Noembrie 1933). Apare la Mediaș, Str. Armurierilor 8.

Crainicul Cetății. Anul I, No. 2—3 (Iulie—August 1933). Redacția și ad-ția: Gh. Maxim, prof., Burdujeni (Suceava).

Revista scriitorilor și scriitoarelor români. Anul VII. No. 9—10 (Septembrie—Octombrie 1933). Apare la București sub direcția d-nei Aida Vrioni.

Răsăritul. Anul XV, No. 8—9—10. Apare la București sub direcția d-lui General I. Manolescu.

SO? H? ? Anul II, No. 7—8. Revistă bilunară de literatură și pamflet. Apare la Tg. Măgurele, Str. N. Iorga 15. Redactor: Ștefan Tudor.

Litere. Anul I, No. 2 (Decembrie 1933) Apare la București. Redactor: Aurel Chișescu; secretari de redacție: C. Federeanu și M. Tache.

Neamul românesc pentru popor. Anul XXI, No. 22 (16 Noembrie 1933). Apare de două ori pe lună la București ca buletin al „Ligei culturale”. Redacția și ad-ția: Bd. Schitu Măgureanu 1.

Ideea Națională. Anul I, No. 9 și 10 (17 Noembrie și 1 Dec. 1933). Publicație lunară naționalistă cu preocupări politice, sociale și culturale. Apare la Buzău. Director: N. N. Manolescu.

Insemnări. Anul II, No. 13. (Noembrie 1933). Apare la Dorohoi, Str. Gr. Ghica. Director: I. Brăscăuceanu.

Munca literară. Anul I, No. 5 (Octombrie 1933). Apare la București, Str. g-l Fălcoianu 36.

Școala Mehedințului (revistă didactică lunară). Seria II. Anul IV. No. 3 (Noembrie 1933). Apare la T. Severin, Str. Adrian No. 71. Director: C. Pajură.

Cărți primite:

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ”

I. Al. Brătescu-Voinești: „Cu undița”, 1933.

Mihail Sorbul: „O iubești?” (roman) 1933.

Gherghinescu Vania: „Amvonul de azur” (poezii) 1933.

N. I. Bontaș: „Vestigii” (poezii) 1933.

Florian Cristescu: „Povestea neamului nostru” 1933.

Ion Luca: „Icarii de pe Argeș” (tragedie în versuri) 1933.

EDITURA „UNIVERSUL”

Victor Eftimiu: „Noaptea subterană” (poezii) 1933.

EDITURA „NAȚIONALĂ CIORNEI” S. A.

Tudor Arghezi: „Tablete din țara de Kutu” 1933.

EDITURI DIVERSE

Lucian Fredescu: „Diaconul Coresi” Ed. „Bucovina”, București 1933.

C. Argintaru: „Agonia Soarelui” (poezii) Ed. „Hyperion”, Cluj 1933.

Ion I. Ionică: „O nuntă în hotarul brănean pe la 1850” (Dora D'Istria), Brașov 1933.

G. T. Niculescu-Varone: „Jocurile noastre naționale”, București 1933.

Paul Constant: „In litera legii” (schițe șugubețe) Sibiu 1933.

Victor C. Dimitrescu: „Cad frunzele” (versuri), cu o prefață de Cincinat Pavelescu. Câmpina 1933.

Dr. I. Popescu-Sibiu: „Psihianaliza în literatură”, Sibiu 1933.

Dr. I. Popescu-Sibiu: „Doctrina lui Freud”, Sibiu 1933.

Mihail Sabini: „Momentul poliic în psihologia individului”. Ed. „Vraja” 1933.

Dem. Pan. Popescu: „Rapsodia verde” (Satira XI) Sibiu 1933.

Redacționale:

Numărul 15 al **Brașovului Literar**, va apare în a doua jumătate a lunii Ianuarie 1934.

În numerele viitoare ale revistei, se vor publica versuri de Cincinat Pavelescu, Aron Cotruș, Arturo Graff (în trad. d-lui Pimen Constantinescu), Nicolae Rusu, Emil Micu, Har. Hortopan, etc.

În numărul viitor al „Brașovului Literar”, d. Ion Focșeneanu va semna recenzii asupra următoarelor volume de versuri: „Amvonul de azur” (Gherghinescu Vania); „Vestigii” (N. I. Bontaș) și „Agonia Soarelui” (C. Argintaru).

Domnul Ion Focșeneanu a pus sub tipar volumul său de poeme „În sus” cu o prezentare a maestrului Cincinat Pavelescu. Ultimul ciclu cuprinde o serie de traduceri din Ch. Baudelaire.

Domnii dr. I. Al. Bran-Lemeny și Nicolae Cantonieru, nu mai fac parte din redacția și cercul revistei „Brașovul Literar.”

CERCUL REVISTEI „BRAȘOVUL LITERAR”

Cincinat Pavelescu (președinte), Atanasie Bălăcescu, Maria Baiulescu, Margareta Bleahu, C. Bobescu, Dr. David Bleahu, Valeria Căliman, Dr. Liviu Câmpeanu, Dr. N. Căliman, Ion Focșeneanu, Ing. Ion Ionică, Aurel Mureșianu, Iancu Nan, Ecaterina Pitiș, Victor Rath, Părintele Pizo-Zărnești și Petre Teodorescu.

A B O N A M E N T E :

In țară :	} pentru particulari	Lei 150—
		} pentru instituții
In străinătate		„ 400—

Toate manuscrisele trimise revistei vor fi adresate d-lui Cincinat Pavelescu, Str. Regina Maria No. 26, Brașov. Manuscrisele nepublicate se ard. Revista își face datoria de a încunoștiința, că nu poate recompensa deocamdată decât într'o foarte mică măsură pe d-nii colaboratori. In orice caz, se va ține totdeauna seama de situația materială a autorului.

* * *

Orice sume destinate nouă trebuiesc acoperite imediat cu o recipisă oficială eliberată de administrația revistei, contrariu nu vor fi luate în considerație. Pentru sumele trimise cu poșta, ori cele încredințate unor colegi ai noștri, recipisele se vor trimete în cel mult 15 zile dela primirea banilor.

— Revista noastră caută reprezentanți în toate centrele din Ardeal precum și în restul țării. Acești viitori prieteni trebuie să fie tineri, iubitori de literatură, corecți și dezinteresați.

— Rugăm insistent toate revistele și ziarele din țară, a răspunde schimbului nostru. Ne vor ajuta astfel la munca de cunoaștere și informație artistică pe care am început-o în acest ținut.

— Toate cărțile și revistele primite la redacție vor fi amintite la bibliografie sau recenzate, în ordinea primirii lor și în limita spațiului de care dispunem.

* * *

Domnii abonați care își schimbă adresa și cei care nu primesc regulat revista, sunt rugați să ne încunoștiințeze printr'o cartă postală ; altfel nu putem răspunde de primirea regulată a revistei. Noi facem toată expediția în mod regulat, imediat după apariție.

* * *

Cine reține No. 13 și 14 al revistei se consideră abonat pentru un nou an.

PREȚUL 12 LEI

BCU Cluj / Central University Library Cluj